

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

**Srovnání ekonomické výkonnosti členských zemí EU-28 -
vybrané aspekty**

Monika Nahodilová

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Monika Nahodilová

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Srovnání ekonomické výkonnosti členských zemí EU-28 – vybrané aspekty

Název anglicky

A Comparison of the Economic Performance of EU-28 Member States – Selected Aspects

Cíle práce

Hlavním cílem práce je srovnání ekonomické výkonnosti členských zemí Evropské unie. K dosažení hlavního cíle je využito cílů vedlejších:

- charakteristika ukazatele HDP, metod jeho sestavení, problémy při jeho výpočtu a využití ukazatele pro komparaci
- komparace hodnot HDP na obyvatele v EUR a PPS mezi členskými zeměmi Evropské unie
- komparace vývoje HDP na obyvatele v EUR a PPS za 10 let, od roku 2008 do roku 2018
- stanovení pozice ČR v rámci EU.

Metodika

BP je orientována na srovnání ekonomik členských zemí EU pomocí vybraného ukazatele – HDP/obyv.

1. obecná část (forma literární rešerše) je věnována ukazateli HDP, jeho konstrukci a vypovídacím schopnostem
2. vlastní srovnání HDP jednotlivých členských zemí EU z hlediska:
 - jeho současné výše
 - jeho vývojových tendencí
 - podílu země na HDP Unie

Doporučený rozsah práce

40

Klíčová slova

HDP, tempo růstu, ekonomická výkonnost, Evropská unie, metodika měření, HDP na obyvatele

Doporučené zdroje informací

HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. Praha: C.H. Beck, 2004. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9764-2

JUREČKA, Václav a kol. Makroekonomie. 2. akt. vydání. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4386-8

KADEŘÁBKOVÁ, Anna. Základy ekonomické analýzy: růst, konkurenceschopnost, rovnováha. Praha: Linde, 2003. 175 s. ISBN 80-861-3136-X

PAVELKA, Tomáš. Makroekonomie: Základní kurz. 3. akt. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2010. ISBN 978-80-86730-21-9

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Ivana Boháčková, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Konzultant

x

Elektronicky schváleno dne 2. 3. 2020

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 3. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 08. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Srovnání ekonomické výkonnosti členských zemí EU-28 - vybrané aspekty" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 21.3.2020

Monika Nahodilová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní prof. Ing. Ivaně Boháčkové CSc. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vytvoření této bakalářské práce.

Srovnání ekonomické výkonnosti členských zemí EU-28 – vybrané aspekty

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na porovnání ekonomických výkonností členských zemí Evropské unie a následně jejich ekonomický vývoj. Ekonomika zemí je sledována pomocí makroekonomického agregátu HDP. V teoretické části je zkoumána charakteristika ukazatele HDP, metody jeho výpočtu, problémy s ním spojené a popis použití ukazatele HDP pro mezinárodní komparaci. Komparace ekonomiky zemí je provedena za pomoci analýzy odvozeného ukazatele HDP přepočteného na obyvatele jednotlivých členských zemí. Vývoj tohoto ukazatele je sledován v průběhu 10 let, od roku 2008 do roku 2018. S pomocí výsledných údajů jsou pak jednotlivé země hodnocené podle vývoje ekonomiky.

Výsledkem práce je sestavené pořadí podle hodnoty HDP na obyvatele v eurech a PPS a meziročního růstu HDP na obyvatele v eurech a PPS za sledované období. Mezi nejvíce ekonomicky výkonnými státy se umístilo Irsko, Malta a Dánsko, nejméně výkonné je Řecko. Česká republika se pohybuje na 13. místě.

Klíčová slova: Hrubý domácí produkt, tempo růstu, ekonomická výkonnost, Evropská unie, metodika měření, HDP na obyvatele, trend, Eurostat, makroekonomie

A Comparison of the Economic Performance of EU-28 Member States – Selected Aspects

Abstract

This thesis work towards a comparison of the economic performance of the member countries of the European Union and subsequently on their economic development. The economies of the countries are monitored utilizing the macroeconomic GDP aggregate. The theoretical part elaborates the GDP indicator, the methods of its calculation, the problems associated with it and a description of the use of the GDP indicator for the international comparison. The comparison of the countries' economies is performed with the aid an analysis of a derived GDP indicator per capita of individual member countries. The development of this indicator is monitored over 10 years, from 2008 to 2018. Based on the resulting data, individual countries are then evaluated according to the development of their economies.

The result of this work is a compiled ranking according to the value of GDP per capita in euro and PPS and the interannual growth of GDP per capita in euro and PPS for the period under review. Ireland, Malta and Denmark are placed among the most economically efficient countries, Greece is the least efficient. The Czech Republic takes 13th place.

Keywords: Gross domestic product, growth rate, economic performance, European union, measuring methodology, GDP per capita, trend, Eurostat, macroeconomics

Obsah

1	Úvod	12
2	Cíl práce a metodika	13
2.1	Cíl práce	13
2.2	Metodika	13
3	HDP jako kritérium ekonomické výkonnosti	14
3.1	Charakteristika ukazatele HDP	14
3.2	Metoda stanovení HDP	16
3.3	Využití HDP pro komparaci	25
4	Komparace HDP členských zemí EU-28	28
4.1	Komparace výše HDP na obyvatele	28
4.2	Komparace vývoje HDP na obyvatele	33
4.2.1	Komparace vývoje HDP na obyvatele v EUR	33
4.2.2	Komparace vývoje HDP na obyvatele v PPS	39
4.3	Výsledky srovnání členských zemí EU-28	45
4.4	Pozice ČR v rámci EU	48
5	Závěr	53
6	Použité zdroje	56
6.1	Bibliografické zdroje	56
6.2	Internetové zdroje	57

Seznam grafů a tabulek

Grafy

Graf č. 1	Hodnota HDP na obyvatele v EUR v roce 2018.....	28
Graf č. 2	Hodnota HDP na obyvatele v PPS v roce 2018.....	30
Graf č. 3	Průměrný meziroční růst HDP na obyvatele v EUR (%).....	33
Graf č. 4	Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v EUR – Lucembursko.....	35
Graf č. 5	Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v EUR – země nad průměrem	36
Graf č. 6	Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v EUR – země blížící se průměru	37
Graf č. 7	Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v EUR – země pod průměrem	38
Graf č. 8	Průměrný meziroční růst HDP na obyvatele v PPS (%).....	39
Graf č. 9	Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v PPS – Lucembursko.....	41
Graf č. 10	Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v PPS – země nad průměrem....	42
Graf č. 11	Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v PPS – země blížící se průměru	43
Graf č. 12	Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v PPS – země pod průměrem ...	44
Graf č. 13	Vývoj HDP na obyvatele ČR 2008-2018 v EUR.....	48
Graf č. 14	Pozice ČR v rámci EU v roce 2008 a 2018 (HDP/obyv. v EUR).....	49
Graf č. 15	Vývoj HDP na obyvatele ČR 2008-2018 v PPS.....	50
Graf č. 16	Pozice ČR v rámci EU v roce 2008 a 2018 (HDP/obyv. v PPS).....	50
Graf č. 17	Porovnání výše HDP na obyvatele v roce 2018 v EUR a PPS.....	51
Graf č. 18	Porovnání hodnoty HDP na obyvatele v postkomunistických zemích	52
Graf č. 19	Porovnání vývoje HDP na obyvatele ČR 2008-2018 v EUR a PPS....	52

Tabulky

Tabulka č. 1	Rozdělení zemí ve vztahu k průměru EU-28 (EUR).....	29
Tabulka č. 2	Rozdělení zemí ve vztahu k průměru EU-28 (PPS).....	30
Tabulka č. 3	Porovnání hodnot HDP na obyvatele v EUR a PPS v roce 2018.....	32
Tabulka č. 4	Průměrný meziroční růst HDP na obyvatele v EUR (%).....	34
Tabulka č. 5	Průměrný meziroční růst HDP na obyvatele v PPS (%).....	40
Tabulka č. 6	Pořadí států.....	45
Tabulka č. 7	Finální pořadí členských států EU.....	47

Seznam použitých zkratk

EU	Evropská unie
Eurostat	Statistický úřad Evropské unie
HDP	Hrubý domácí produkt
PPP	Parita kupní síly
PPS	Standard kupní síly
EUR	Euro

1 Úvod

Ekonomická výkonnost země představuje mimo jiné ekonomickou vyspělost země, nebo životní úroveň v dané zemi. Stav ekonomiky se dá sledovat různými makroekonomickými ukazateli. Nejpoužívanějším ukazatelem při hodnocení ekonomické výkonnosti země je hrubý domácí produkt. Tento ukazatel je také vnímán jako nejsouhrnnější. Jeho vývoj je považován za měřítko úspěšnosti vlády, a proto je hojně sledován nejen ekonomy, ale i médii a širokou veřejností.

Nejčastěji je HDP popisován jako celkový objem veškeré finální produkce v peněžních jednotkách, který je vyroben v daném státě za určité období výrobními faktory nacházející se na území státu bez ohledu na to, kdo je jejich vlastníkem. Tento popis ovšem zahrnuje jen jeden ze tří přístupů k měření ukazatele.

Hrubý domácí produkt je zpravidla měřen za období jednoho roku, ovšem může být měřen také na čtvrtletní bázi. K posouzení ekonomické výkonnosti daného státu, ale samotné změření ukazatele za jedno období nestačí, samotná výše HDP za jeden rok má malou vypovídací hodnotu. Ke zjištění, zda stát dosahuje vyšší nebo nižší úrovně ekonomické výkonnosti je potřeba srovnání s dalšími zeměmi, případně sledování vývoje HDP v několika po sobě jdoucích letech.

Pro sledování vývoje HDP se používá nejčastěji tzv. reálné HDP, tedy ukazatel upravený o inflaci. Díky inflaci mohou mít peníze v různých obdobích různou hodnotu, proto je nutné pro srovnatelnost HDP v různých obdobích používat tzv. stálé ceny, na které se přepočítají veškeré ceny z jiných období.

Také pro mezinárodní srovnání je potřeba ukazatel HDP upravit. Jednou z důležitých podmínek pro použití HDP ke srovnání ekonomických výkonností zemí v rámci EU je přepočet na společnou měnu, například euro nebo paritu kupní síly. Protože však HDP v absolutním vyjádření není komparativní, je při mezinárodním srovnání mezi jednotlivými státy používán odvozený ukazatel od HDP přepočtený na obyvatele jednotlivých států.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je srovnání ekonomické výkonnosti členských zemí Evropské unie. K dosažení hlavního cíle je využito cílů vedlejších:

- charakteristika ukazatele HDP, metod jeho sestavení, problémy při jeho výpočtu a využití ukazatele pro komparaci
- komparace hodnot HDP na obyvatele v EUR a PPS mezi členskými zeměmi Evropské unie
- komparace vývoje HDP na obyvatele v EUR a PPS za 10 let, od roku 2008 do roku 2018
- stanovení pozice ČR v rámci EU.

2.2 Metodika

Metodiky vychází ze stanovených cílů. Teoretická část práce bude napsána za použití deskripce formou literární rešerše. Bude věnována ukazateli HDP, jeho konstrukci a vypovídacím schopnostem.

V analytické části bude docházet k vlastnímu srovnání HDP za pomoci trendové analýzy a komparace. Srovnání bude uskutečněno z hlediska: současné výše a jeho vývojových tendencí. Protože HDP v absolutním vyjádření není komparativní, bude v této bakalářské práci analyzována výše a vývoj odvozeného ukazatele HDP přepočteného na obyvatele v jednotlivých členských zemích Evropské unie. Počítá se jako poměr HDP k průměrné populaci v konkrétním roce.

Ukazatel HDP na obyvatele je pro srovnání ekonomik jednotlivých členských států EU měřen v eurech, případně v PPS. HDP na obyvatele v eurech je počítán pomocí směnných kurzů. Pokud jsou při porovnání zemí využity údaje v eurech, do srovnání promlouvá i odlišná cenová hladina v jednotlivých zemích způsobená podhodnoceným nebo nadhodnoceným směnným kurzem. Pro mezinárodní srovnání je vhodnější použít přepočet do PPS. Ukazatel v PPS je počítán pomocí indikátorů parity kupní síly, v nejjednodušší verzi tyto indikátory představují poměr cen v národních měnách za stejné výrobky a služby v různých zemích.

Vývoj ukazatele HDP na obyvatele ve sledovaném období je analyzován s pomocí meziročního růstu neboli tempa růstu. Meziroční růst je počítán pomocí řetězových indexů.

Zdrojem pro teoretickou část je odborná literatura z oblasti makroekonomie. Analyzovaná data byla získána z Eurostatu.

3 HDP jako kritérium ekonomické výkonnosti

3.1 Charakteristika ukazatele HDP

HDP je ukazatelem, podle něhož můžeme posoudit výkonnost ekonomiky, vypovídá také o průměrné životní úrovni v zemi. (Holman, 2005)

Kvantifikace chování ekonomiky pomocí statistických ukazatelů, mezi něž patří také HDP, je prvním krokem k rozvíjení makroekonomické teorie. V praxi znamená velké HDP vysokou životní úroveň. HDP sice nezměří kvalitu zdravotní péče, avšak státy s vyšším HDP si mohou lepší kvalitu dovolit spíše než chudší země. Stejně tak mají bohatší země lepší vzdělávací soustavu, protože si to spíše mohou dovolit, HDP nezměří inteligenční úroveň ani moudrost, ale těchto vlastností je jednodušší dosáhnout, když se lidé nemusí soustředit na materiální zabezpečení života. HDP tedy neměří přímo významné skutečnosti, které dělají život smysluplným a hlubokým, ale dělá to nepřímou, tím že měří schopnost zemí těchto skutečností dosáhnout. (Mankiw, 1999)

Ekonomové HDP sledují kvůli tempu růstu. Tempo růstu ukazuje, zda se ekonomická výkonnost země zvyšuje nebo snižuje a jak je na tom země v mezinárodním srovnání. Změny v růstu domácího produktu prozrazují, jestli ekonomika zažívá expanzi nebo recesi. (Holman, 2004)

HDP je základním makroekonomickým agregátem národního účetnictví, ukazatelem, jehož prostřednictvím se vyjadřuje a srovnává ekonomická vyspělost země, životní úrovně a tempo růstu národního hospodářství. Podle Hronové (Hronová, 2009) ovšem HDP skutečně slouží k vyjádření výsledků ekonomické činnosti na určitém území. Snahou odborníků v oblasti národního účetnictví je tedy poskytnout v ukazateli HDP co nejnějnější obraz výsledku ekonomické činnosti. (Hronová, 2009)

Podle Holmana (Holman, 2004) je domácí produkt nejpoužívanějším ekonomickým agregátem. Statistikové jej měří, ekonomové jej analyzují a komentují, politikové s ním spojují svou kariéru. Domácí produkt se často spojuje s blahobytem či bohatstvím. Ale není

zcela spolehlivým měřítkem bohatství ani blahobytu. Blahobytní není měřitelná veličina, zahrnuje neměřitelné věci jako užitek z volného času nebo užitek z čistého vzduchu. Vztah mezi blahobytem a produktem lze vyjádřit takto:

$$\text{blahobytní} = \text{produkt} + \text{přírůstek volného času} - \text{zhoršení kvality životního prostředí}$$

Vztah mezi produktem a bohatstvím: produkt je tok, bohatství je stav. Produkt je přírůstek bohatství. Domácí produkt nezahrnuje starší produkty dlouhodobé životnosti, ačkoli ty jsou součástí bohatství. Domácí produkt tedy neodráží blahobytní ani bohatství. (Holman, 2004)

Conway (Conway, 2013) považuje HDP za nejrozšířenější a neuznávanější měřítko ekonomické síly a výkonu země, jednoduše se jedná o údaj o veškerých příjmech a výdajích. Nejdůležitějším údajem není celková výše, ale míra růstu ve srovnání s minulým obdobím. Nejčastěji zmiňované údaje o růstu HDP jsou údaje o reálném HDP, tzn. očištěné o vliv inflace. Často je podle něj posuzována úspěšnost politiků, ekonomové se snaží jeho vývoj předvídat. Když je ekonomika v poklesu, je tento pokles nejčastěji doprovázen růstem nezaměstnanosti a snižováním mezd. Pokud HDP klesá ve dvou po sobě jdoucích kvartálech, dá se říci, že se ekonomika nachází v recesi. Většina ekonomů se shodne, že recese trávající déle, než rok přechází v depresi. Obecně platná definice deprese neexistuje, mnozí ekonomové za depresi označují situaci, kdy velikost propadu ekonomiky je kolem 10 %. (Conway, 2013)

Podle Nečadové (Nečadová, 2010) je HDP souhrnný agregát zachycující hodnotu zboží a služeb vyrobených, respektive poskytnutých na daném území, je považován za nejsouhrnnější agregát výroby. Zároveň je HDP používán jako ukazatel ekonomické prosperity, také jako ukazatel sociálního pokroku a je rovněž důležitým indikátorem při hodnocení dlouhodobé konkurenceschopnosti ekonomik. (Nečadová, 2010)

Hrubý domácí produkt se používá ke sledování ekonomiky s cílem dosáhnout přiměřené a uspokojivé míry hospodářského růstu. HDP je užitečnou ekonomickou proměnnou, podle které lze poznat ekonomický růst země. Přičemž podle ekonomů má ideální tempo růstu reálného HDP přiměřenou a udržitelnou úroveň růstu mezi dvěma a čtyřmi procenty. (Oshungade, 2014)

HDP je nejvíce používaným indikátorem ekonomické aktivity a systém národních účtů, na nichž HDP stojí, je standardizován mezinárodně. Tím je dán široký prostor využití HDP od bilaterálních i multilaterálních komparací jak prostorových, tak časových, až po tvorbu hospodářské politiky a projekce ekonomického rozvoje. (Klacek, 2011)

Anghlache (Anghlache, 2017) považuje HDP za nejrepresentativnější syntetický ukazatel, který vyjadřuje vývoj národního hospodářství. Tento makroekonomický indikátor je používán v analýzách úrovně národní ekonomiky, stejně jako dynamického vývoje národní ekonomiky. Na vývoj HDP se spoléhají také prognózy studie. (Anghelache, 2017)

Fischer (Fischer, 2005) vnímá HDP jako nejsouhrnnější agregát výroby, proto je v předním zájmu tvůrců hospodářské politiky i ekonomických analytiků jej sledovat. Jeho vývoj je považován za měřítko úspěšnosti vlády. Je jedním z nejsložitějších ukazatelů, které současná statistika sleduje. Je jedním z výstupních agregátů systému národních účtů. Tento makroekonomický model používaný ke komplexnímu zachycení národního hospodářství prolíná celou ekonomiku. Využívá vstupy z prakticky celého národního hospodářství. (Fischer, 2005)

HDP vyjadřuje ekonomickou sílu a výkonnost zemí, v přepočtu na obyvatele jejich ekonomickou úroveň. Strukturu agregátu, tj. podíly jednotlivých složek na HDP, lze vypočítat z nominálního HDP vyjádřeného v cenách daného roku. (Kadeřábková, 2003)

Mnozí autoři se shodují v definici HDP a popisují ho jako nejpoužívanější makroekonomický ukazatel ekonomické výkonnosti. Sleduje se nejen jeho absolutní vyjádření, ale i míra růstu ve srovnání s minulým obdobím. Míra růstu ukazuje, zda se ekonomická výkonnost zemí zvyšuje nebo snižuje. HDP je tedy používán nejen jako ukazatel životní úrovně, ale i jako indikátor vývoje národního hospodářství.

3.2 Metoda stanovení HDP

Ekonomickou výkonnost lze měřit třemi různými, avšak ekvivalentními způsoby. Nejvíce nasnadě je přístup, který spočívá v sečtení hodnoty všech výrobků a služeb vyrobených a poskytnutých za dané časové období. Druhý přístup spočívá v sečtení výdajů, které jsou vynakládány při koupi výrobku. Všechny výdaje jsou zároveň důchody, třetí přístup je založen na sečtení důchodů. Proto platí, že produkt = výdaje = důchody. (Stutely, 2002)

Z výše uvedených přístupů vychází 3 metody stanovení HDP: metoda výdajová, výrobní a důchodová, z nichž každá vychází z jiného hlediska.

Strukturu HDP lze rozdělit do tří základních kategorií: struktura produktivity, struktura výdajů a struktura příjmů (důchodů).

1) Výdajová metoda

Touto metodou se měří produkt nepřímo. Měří se součtem výdajů, které byly vynaloženy na nákup výrobků a služeb vyprodukovaných v dané zemi v dané roce.

Hrubý domácí produkt vypočítaný touto metodou se zapisuje:

$$HDP = C + I + G + NX \quad (1)$$

Výdaje rozdělujeme následovně:

- Spotřební výdaje (C)

Výdaje domácností na předměty dlouhodobé spotřeby (se životností delší než 1 rok, např. automobily), statky krátkodobé spotřeby (spotřebované během 1 roku, např. potraviny) a služby (např. zdravotnictví). (Jurečka, 2013) V bohatých zemích má tato část HDP zdaleka největší podíl. Pro představu v roce 2005 čítala spotřeba v Británii 70 % všech výdajů. (Conway, 2013)

- Investiční výdaje (I)

Investice soukromé, tj. investice soukromých podniků a firem. Tyto investice mají dva komponenty, investice fixní a v podobě zásob. Fixní investice znázorňují nákup nových budov, strojů a zařízení, tzn. kapitálových statků firmami. Investice v podobě zásob zahrnují změny ve stavu zásob surovin, rozpracovaných výrobků a hotové produkce.

Souhrn všech investic představují hrubé investice $I_g = I_r + I_n$. I_r označují investice restituční, které pouze nahrazují opotřebovaná výrobní zařízení a budovy. I_n jsou investice čisté, jejich cílem je rozšíření výrobní kapacity. Z hlediska ekonomického růstu jsou důležitější čisté investice, lze je vyjádřit rozdílem hrubých investic a amortizací. (Jurečka, 2013) Patří se také částky utracené rodinami na koupi nových domů a bytů. Investice tvořily v roce 2005 16,7 % HDP v Británii. (Conway, 2013)

- Výdaje vlády na nákup výrobků a služeb (G)

Stát nakupuje nejrůznější výrobky a služby. Nakupuje například zbraně pro armádu, budovy pro státní instituce, zařízení pro státní školy a služby učitelů ve státních školách, tzn. že investice realizované vládou jsou započítávány do výdajů vlády, nikoliv do investičních výdajů. Do vládních výdajů se nezahrnují transferové platby, tj. výdaje, které nejsou určeny na nákup výrobků a služeb pro potřeby vlády, ale na podporu subjektů v podobě penzí (starobních, invalidních, vdovských), podpor v nezaměstnanosti a jiných sociálních dávek. Typickým rysem transferů je, že jde o jednostranné platby, nikoliv směnu. Transferové platby jsou nástrojem přerozdělení příjmů státu z dané mezi domácnosti, proto se ve výpočtu

HDP objeví ve složce spotřebních výdajů (C). (Jurečka, 2013) V evropských zemích, kde je zdravotnictví financované z veřejných peněz, například v Británii se veřejné výdaje pohybují kolem 40 %. Ve většině vyspělých zemích podíl vládních výdajů prudce vzrostl po ekonomické krizi v roce 2008, z důvodu keynesiánských řešení této krize. (Conway, 2013)

- Saldo zahraničního obchodu (NX)

Do HDP je nutné započítat také export neboli výdaje zahraničních subjektů uskutečněné v dané ekonomice. Aby nebyl hrubý domácí produkt uměle nadhodnocen výdaji našich subjektů, které směřovaly do zahraničí, odečítá se od hodnoty exportu hodnota importu. Tímto rozdílem se vypočítá saldo zahraničního obchodu. Výsledná hodnota může být kladná nebo záporná v závislosti na vztahu hodnot celkového exportu a importu. (Jurečka, 2013)

Při využití výdajové metody je struktura HDP rozdělena na výdaje na konečnou spotřebu, tvorbu hrubého kapitálu a dovoz a vývoz. (Eurostat, 2019) Výdaje na spotřebu představují výdaje domácností, státu a neziskových organizací sloužících domácnostem na konečnou spotřebu. Podniky nemají výdaje na konečnou spotřebu, jejich nákupy výrobků a služeb jsou použity na mezispotřebu nebo jsou poskytovány zaměstnancům jako součást naturálních náhrad, tj. jako důchod spotřebovaný domácnostmi. (Kadeřábková, 2003)

Tvorba hrubého kapitálu zahrnuje tvorby hrubého fixního kapitálu, které představují pořízení a úbytky dlouhodobých hmotných a nehmotných fixních aktiv, změny stavu zásob a čisté pořízení cenností, tj. pořízení nefinančních produktů za účelem držení pro uchování hodnoty. Dovoz a vývoz zboží představuje transakce se zbožím a službami mezi rezidenty a nerezidenty. (Kadeřábková, 2003)

2) Výrobní metoda

Tento přístup je nejoblíbenějším měřítkem národní produktivity, stanoví se součtem přidaných hodnot všech konečných výrobků nebo produkcí různých průmyslových odvětví v zemi. Překážkou této metody je otázka dvojího počítání, to může vzniknout započítáním položek v konečné produkci vícekrát, zejména meziprojektu zboží používaného v jiných průmyslových odvětvích. Aby se zabránilo uvedenému problému dvojího počítání, byl vyvinut koncept s přidanou hodnotou. (Oshungade, 2014)

Přidaná hodnota je hodnota, kterou jednotliví výrobci v průběhu výrobního procesu přidávají svým úsilím k hodnotě nakupovaných surovin, polotovarů a služeb. Do HDP se

započítává hodnota přidaná všemi články výrobního procesu, dokud se výrobek nedostane ke konečnému spotřebiteli. (Jurečka, 2013)

Použitím konceptu s přidanou hodnotou lze skutečnou hodnotu výrobku nebo služby získat odečtením hodnoty meziprodukčních hodnot použitých v konečné výrobě od hodnoty produkce z hlediska konečné produkce v ekonomice. (Oshungade, 2014)

Výpočet HDP výrobní metodou:

Výrobní metoda	
Produkce	
- Mezi spotřeba	
Hrubá přidaná hodnota	(2)
+ Daně z produkce	
- Dotace na produkty	
- Finanční zprostředkovatelské služby nepřímo měřené (FISIM)	
Hrubý domácí produkt	

Při využití výrobní metody je struktura národní produktivity rozdělena podle odvětví na základě odvětvové klasifikace ekonomických činností. Struktura je rozdělena do následujících odvětví:

- zemědělství, lesnictví a rybolov,
- průmysl,
- peněžní a pojišťovací služby,
- stavebnictví,
- odborné, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti,
- distribuční obchod, doprava, ubytovací a stravovací služby,
- veřejná správa, obrana, vzdělání, lidské zdraví a sociální práce,
- informace a komunikace,
- ostatní činnosti.

V rámci struktury národní produktivity se v každém odvětví sledují veškeré statisticky zachytitelné finální statky, tzn. produkty určené ke konečné spotřebě, vyrobené na daném území za dané časové období. Je nutné pracovat s finálními statky, aby nedocházelo k tzv. dvojímu započítávání. To by mohlo vést k nadhodnocení HDP. Společná hodnota finálních statků se vyjadřuje v tržních cenách. Rozhodující pro zařazení statku do HDP je, že je vyroben na území daného státu, bez ohledu na to, kdo je vlastníkem výrobního faktoru. Vlastníkem tak může být rezident i nerezident dané země. (Pavelka, 2010)

Konečná spotřeba je významnou složkou užití HDP, ve srovnání s hrubou tvorbou kapitálu a dovozem a vývozem je považována za nejstabilnější složku. Konečná spotřeba reaguje poměrně nevýznamně nebo zpožděně na fáze hospodářského cyklu. (Hindls, 2012)

3) Důchodová (příjmová) metoda

HDP se touto metodou počítá jako součet prvotních důchodů za národní hospodářství. V podstatě se jedná o součet důchodů jednotlivých subjektů ekonomiky, které vznikají při výrobě, a zachycuje jejich prvotní rozdělení mezi výrobní faktory a vládu. (Kadeřábková, 2003)

Při využití důchodové metody je struktura rozdělena na složky: náhrady zaměstnancům, hrubý provozní přebytek a smíšený důchod a daně na produkci a dovoz snížené o dotace. (Eurostat, 2019) Náhrady zaměstnancům zahrnují mzdy a platy a sociální příspěvky zaměstnavatelů. Náhrady zaměstnancům představují v průměru největší podíl v příjmové struktuře. Provozní přebytek obsahuje především zisky podnikatelských subjektů, majetkové a podnikatelské důchody. Smíšený důchod představuje součet důchodů z podnikání drobných podnikatelů a důchody z jejich pracovní činnosti pro vlastní podnik. Daně na produkci a dovoz zahrnují daně z produktů, daně z dovozu a dovozní cla, ostatní daně z produktů a ostatní daně z výroby (daně z nemovitostí, silniční daň apod.). Dotace jsou rozděleny na dotace na produkty a ostatní dotace na výrobu. (Kadeřábková, 2003)

Výpočet HDP důchodovou metodou:

Důchodová metoda	
Náhrady zaměstnancům	(3)
+ Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	
+ Daně z výroby a z dovozu	
- Dotace na produkty a ostatní dotace na výrobu	
Hrubý domácí produkt	

Podle Brčáka (Brčák, 2014) lze na tuto metodu pohlížet jako na nákladovou, z pohledu na tok všech nákladů firem. Výpočet podle Brčáka:

$$HDP = mzdy\ a\ platy\ (včetně\ ostatních\ náhrad\ zaměstnancům) + zisky\ firem + renty + čisté\ úroky + amortizace + nepřímé\ daně - subvence$$

Subvence představují transferový příjem. Tento příjem nebyl příjemcem nijak kompenzován v podobě produkce. (Brčák, 2014)

Oshungade (Oshungade, 2014) uvádí jako čtyři hlavní složky důchodové metody: mzdy a platy, zisky (včetně podnikových zisků), ostatní příjmy z pronájmu

a úroky/dividendové příjmy z úspor a investic, přičemž se obecně uznává, že mzdy a platy jsou největší složkou této metody. (Oshungade, 2014)

Podle Jurečky (Jurečka, 2013) je důchodová metoda založena na součtu důchodů plynoucích z vlastnictví a pronajímání výrobních faktorů, které mají podobu:

- mezd (hrubé mzdy + další náklady firem na práci včetně příspěvků na sociální a zdravotní pojištění)
- úroků (čistý úrok, rozdíl mezi úroky získanými domácnostmi a zaplacenými úroky)
- zisků (hrubý zisk firem členěný na dividendy akcionářů, nerozdělené zisky a daň ze zisku)
- renty (příjmy plynoucí domácnostem z vlastnictví půdy a nemovitostí)
- příjmů ze samozaměstnání (všechny příjmy samostatně podnikajících osob).

Součet všech výše popsaných důchodů se nazývá čistý domácí důchod. Podoby příjmů ekonomických subjektů nenabývá ta část HDP, která je odčerpávána v nepřímých daní do státního rozpočtu a do amortizačních fondů. Je nutné proto k čistému domácímu důchodu přičíst hodnotu nepřímých daní a amortizace. (Jurečka, 2013)

V zásadě jsou důchody vlastníků výrobních faktorů, jež produkt vytvořily, stejnou částkou, která byla jinými subjekty vynaložena na nákup tohoto produktu. (Jurečka, 2013)

Výsledné údaje lze prezentovat v nominálním a reálném vyjádření. Vyjádření v cenách daného roku poskytuje informaci o hodnotě výstupu a jeho složkách v daném roce. Z tohoto vyjádření lze vypočítat strukturu agregátu. Pro zohlednění vlivu cenových změn je potřeba převést nominální hodnoty na reálné. Reálné hodnoty umožňují srovnání změn reálných objemů, tj. reálného růstu. (Kadeřábková, 2003)

Faktory ovlivňující růst nebo pokles HDP jsou jakékoli změny ve složkách HDP uvedených výše. Vedle nich existují další faktory:

- míra důvěry spotřebitelů, ať už vysoká nebo nízká, má vliv na HDP,
- budoucí očekávání zvýšení nebo snížení ceny aktiv,
- snížení nebo zvýšení úrokové sazby jako povzbuzení nebo odrazování spotřebitele nebo investora utratit více nebo méně,
- pohyby směnného kurzu ovlivňují vývoz i dovoz,
- technologický vývoj – podporuje výrobu a podporuje větší nabídku,

- zlepšení úrovně infrastruktury může snížit náklady odvětví a podpořit produkci, zatímco nedostatek rozvoje infrastruktury snižuje výrobu,
- zlepšené dovednosti v oblasti lidského kapitálu zvyšují produktivitu,
- počasí může ovlivnit produkci v zemědělském odvětví. (Oshungade, 2014)

Eurostat se při sestavování HDP řídí závaznými standardy a metodami Evropského systému národních účtů (ESA). HDP je sestavováno na základě nepřímého přístupu založeného na údajích shromážděných na úrovni členských států, namísto průzkumu stejných proměnných přímo na evropské úrovni. Národní statistický institut každé členské země předá Eurostatu shromážděná statistická data za svou zemi. Údaje o jednotlivých zemích musí být vzájemně srovnatelné a zároveň harmonizované, aby mohly být použity při sestavování evropských národních účtů. Eurostat sestavuje nejen roční HDP, ale také podává informace o čtvrtletním růstu HDP. V reakci na poptávku po rychlých údajích od roku 2016 sestavuje tzv. bleskový odhad HDP, který je dostupný již 30 dní po skončení sledovaného čtvrtletí. (Eurostat, 2019)

Problémy při výpočtu HDP

HDP je jako většina statistických ukazatelů odhadován, nikoliv měřen, jedná se pouze o přiblížení se skutečnosti, diskutovat lze o tom, nakolik těsně se odhad skutečnosti přibližuje. (Fischer, 2005)

Ve statistikách HDP není podchycen nebo je podchycen nepřesně sektor tzv. stínové ekonomiky. Stínová ekonomika představuje tu část ekonomiky, jejíž činnost je zatajována a vymyká se státnímu usměrňování a zdaňování, patří sem například nehlášená činnost, zaměstnávání ilegálních přistěhovalců, ilegální výroba nebo dovoz lihovin, neregistrované služby, obchod s kradeným zbožím, prostituce, výroba a prodej drog atd. Ve snaze rozlišit činnosti méně a více škodlivé bývá stínová ekonomika rozlišována na šedou a černou ekonomiku. Nelegální, avšak produktivní činnosti jsou označovány jako šedá ekonomika, vyloženě kriminální aktivity jsou považovány za černou ekonomiku. Stínová ekonomika představuje značnou část celkové ekonomické aktivity zemí, nikdo však neví její přesnou hodnotu. (Jurečka, 2013)

Hrubý domácí produkt je odhadován na základě tří přístupů současně. Přičemž výrobní a výdajová metoda jsou na sobě prakticky nezávislé z důvodu zcela odlišných vstupních dat. Výrobní metoda obsahuje odhady o produkci a mezispotřebě, výdajová pak

využívá odhady ze statistik rodinných účtů, maloobchodních prodejů, výdajů vládních institucí, statistik investic a statistik zahraničního obchodu. Využití těchto odlišných vstupů musí nutně vést ke dvěma různým odhadům, odborná veřejnost ovšem očekává jen jeden. Jeden odhad HDP lze získat z původních dvou tzv. bilancování tvorby a užití. (Fischer, 2005)

HDP zahrnuje převážně tržní produkci a jen část produkce netržní, z toho důvodu nemůže být považován za indikátor celkového ekonomického výkonu. Poměrně velký počet činností ekonomických subjektů, které jsou organizačně i finančně náročné na odhad a srovnatelnost, například práce v domácnosti, není do HDP zahrnován. Spolehlivost odhadů těchto činností by byla sporná. V ekonomice se vyskytují statky a služby, pro které neexistují ceny, jsou to například služby veřejného sektoru v netržní části HDP (školství, zdravotnictví, obrana, bezpečnost atd.) oceňované formou zahrnutí vynaložených nákladů. U těchto činností nelze posoudit jejich reálný objem a nezohledňují změny v produktivitě práce ani v efektivnosti. (Nečadová, 2010)

O práci v domácnosti jako o projevu nepřesnosti HDP se zmiňuje i Jurečka (Jurečka, 2013). Do práce v domácnosti zahrnuje činnosti jako například úklid, praní, vaření, výchova dětí, péče o staré a nemocné členy rodiny, svépomocné stavební práce apod. Tyto činnosti mají mimořádně velký význam pro život společnosti, ovšem jejich hodnotu nelze přesně měřit. (Jurečka, 2013)

Další omezení HDP při měření výkonnosti podle Nečadové (Nečadová, 2010):

- Problém opotřebení – odhad HDP nebere v úvahu, jestli je obnova kapitálových statků v důsledku jejich opotřebení malá či velká.
- Vzdělání a zdravotní péče jako veřejný statek versus soukromý statek – tržní ocenění neexistuje nebo neodráží hodnotu těchto služeb.
- Defenzivní služby veřejného sektoru – výdaje samy o sobě nepřinášejí domácnostem užitek, proto nejsou konečným produktem, ale meziproduktem. Patří sem například náklady domácností spojené s dopravou do zaměstnání nebo vládou hrazené náklady na vězeňský systém.
- Zachycení kvalitativních změn – rozlišení inflace od kvalitativních změn výrobků a služeb je jedním z nejsložitějších statistických problémů. Mnohé produkty, zejména v informačních a komunikačních technologiích, mají komplexní, multidimenzionální kvalitu, která je obtížně měřitelná. Cenové indexy mohou ekonomický růst podceňovat a inflaci nadhodnocovat.

- HDP nezohledňuje stav životního prostředí – když je růst HDP doprovázen zhoršením životního prostředí, důsledkem je nižší nárůst případně pokles ekonomického blahobytu.
- HDP nezachycuje hodnotu aktivit volného času – aktivity volného času se rozlišují na: hodnotu produkce, kterou poskytují sami sobě (domácí produkce), osobní péče a odpočinek. Domácí práce zahrnují činnosti jako nákup statků a služeb, dobrovolná pomoc mezi členy domácnosti i mimo ni, telefonování, používání emailu pro osobní účely a cestování. Osobní péče zahrnuje spánek, jídlo a pití. Odpočinek obsahuje činnosti jako sportovní aktivity, náboženské a jiné duchovní aktivity. (Nečadová, 2010)

Zvýšení blahobytu a kvality života nemusí být přímo navázáno na růst produkce a spotřeby. Zavedení limitů čerpání přírodních zdrojů a ekologických limitů by mohlo vést k utlumení růstu produkce, ovšem s nárůstem volného času věnovaného odpočinku se mohl zvyšovat blahobyt. (Nečadová, 2010)

S výše uvedeným souhlasí i Jurečka (Jurečka, 2013). HDP podle něj nerozlišuje, zda produkce přispívá nebo nepřispívá k růstu společenského blahobytu. Do celkového produktu je započítávána jak produkce potravin, léků, zdravotní a vzdělávací služby tak i produkty jako alkohol, drogy, zbraně a tabákové výrobky. Zdrojem růstu HDP se může paradoxně stát i zemětřesení a záplavy, protože oprava škod, které způsobily, se do produktu započítávají. Značnou část HDP představují výrobky a služby, které jsou sice důležité a společensky nezbytné, ale společnost neobohacují, jako například služby státní správy, právní služby spojené s rozvodem manželství, služby policie a armády. (Jurečka, 2013)

V důsledku tzv. nové ekonomiky kde dochází k zvlášť silnému průniku informačních technologií, probíhá diskuse o potřebě nových přístupů k měření produktu. Dnes užívané metody měření byly vyvinuty v době tzv. tradiční ekonomiky, představované především produkcí hmotných statků. Vznikají proto pochybnosti o přesnosti zavedených metod při výpočtu HDP ze sektoru služeb, kde produkt často mívá podobu elektronických transakcí, elektronického přenosu a operací. (Jurečka, 2013)

HDP je stěžejním ukazatelem ekonomické aktivity v národních účtech. Ovšem nelze jej považovat za charakteristiku celkového ekonomického výkonu, protože zahrnuje tržní produkci a jen část netržní produkce. Pro sloučení různorodého zboží se používá peněžní ocenění, ovšem pro produkty a služby v netržní části HDP ceny neexistují. Tam kde ceny existují, ne vždy vystihují společenský přínos. HDP nezachycuje kladné ani záporné

externality. Dlouhodobý ekonomický růst může zvyšovat současnou spotřebu nebo investice, ovšem na úkor zhoršení budoucích výrobních podmínek. Některé mimotržní činnosti jsou do HDP zahrnuty pomocí odhadů, k takovým činnostem patří například bydlení ve vlastním domě. Přestože zde neprobíhají žádné transakce, je tato situace posuzována jako kdyby vlastník domu platil obvyklé nájemné sám sobě. Odhady ocenění mimotržních činností jsou organizačně a finančně poměrně náročné, přičemž kvalita údajů je méně spolehlivá než u evidovaných činností, proto řada významných aktivit není do HDP zahrnována. (Vintrová, 2010)

Často se má za to, že úroveň HDP odráží blahobyt země, ovšem tato úvaha je v mnoha směrech omezená. Nicméně žádná jiná statistická veličina nedokáže konkurovat HDP ve schopnosti podat stručnou a rychlou zprávu o tom, zda ekonomika určité země prospívá nebo ne. (Conway, 2013)

Při využívání ukazatele HDP jako charakteristiky ekonomického výkonu a sociálního pokroku je nutno respektovat jeho omezení. Komplexní popis skutečnosti vyžaduje různé zorné úhly a celou škálu tomu odpovídajících ukazatelů. HDP neodráží plně vytvářený národní důchod země a její prosperitu, neboť existují přesuny zisků i mezd mimo dané území. Jediný ukazatel nemůže postihnout všechny aspekty ekonomického rozvoje, tím méně pak širší charakteristiky blahobytu obyvatelstva a sociálního pokroku. (Vintrová, 2010)

3.3 Využití HDP pro komparaci

Mezinárodní srovnávání reálného HDP vyžaduje splnění tří podmínek:

- definice musí být stejná,
- HDP musí být vyjádřen ve stejné měně,
- cenová úroveň, v níž je HDP oceněn, musí být srovnatelná.

Většina zemí používá harmonizovaný systém národních účtů publikovaný mezinárodními organizacemi jako System of National Accounts 1993 (SNA 1993), tím je splněna první podmínka. Z tohoto systému vychází i revize národních účtů Evropské unie publikovaná jako The European System of Accounts 1995 (ESA 1995). Pro splnění druhé a třetí podmínky je nutné převést národní ceny a měny na společnou měnu. Je nutné mít konverzní míry, které převádějí národní měny na měnu společnou a zároveň jsou cenovými deflátory. Tyto konverzní míry se nazývají parity kupní síly (PPP – purchasing power

parities). Parity kupní síly umožňují eliminovat rozdílné cenové úrovně ve dvou nebo více zemích. V nejjednodušší podobě jsou parity kupní síly relativní ceny, který ukazují poměr mezi cenami stejného zboží v různých zemích v národních měnách. V mezinárodních srovnávacích projektech prováděných OECD a Eurostat parity kupní síly nejsou počítány pouze pro jednotlivé produkty, ale také pro celé skupiny výrobků a služeb. (Spěváček, 2008)

Parity kupní síly jsou počítány ve třech fázích:

1. na úrovni produktu – jsou počítány cenové poměry pro jednotlivé výrobky a služby
2. na úrovni skupin produktů – cenové poměry vypočtené pro produkty v dané skupině zprůměrovány, čímž se získá nevážené PPPs pro danou skupinu
3. na agregátní úrovni – PPPs pro zahrnuté produktové skupiny jsou váženy a zprůměrovány, čímž vznikne vážené PPPs pro agregátní úroveň.

S postupem k vyšší úrovni agregace se cenové poměry vztahují ke stále širšímu a komplexnějšímu spektru výrobků a služeb. (Kadeřábková, 2003)

Je-li známa parita kupní síly a oficiální měnový kurz, lze vypočítat dva koeficienty, které jsou z analytického hlediska významné: index cenové úrovně a odchylka měnového kurzu. Index cenové úrovně je definován jako poměr parity kupní síly k oficiálnímu kurzu. Představuje ukazatel rozdílů v cenových úrovních jednotlivých zemí, vyjadřuje počet jednotek společné měny potřebných k nákupu stejného objemu produktové skupiny ve srovnávaných zemích. Vypočítá se jako:

$$PLI = \frac{PPP}{ER} * 100 \quad (4)$$

Je-li tento index vyšší než 100, znamená to, že ceny srovnávané země jsou vyšší než ceny země, s níž je srovnávání prováděno, pokud je index nižší než 100 znamená to opak. Země s indexem vyšším než 100 je relativně drahá, země s indexem než 100 je relativně laciná. Odchylka měnového kurzu je poměr oficiálního kurzu k paritě kupní síly. Vypočítá se jako:

$$ERDI = \frac{ER}{PPP} \quad (5)$$

Ukazatel vyjadřuje míru odchylky směnného kurzu od parity kupní síly. Je-li koeficient větší než 1, je skutečný kurz dané měny vyšší než kurz odvozený od parity kupní síly. To znamená, že měna je podhodnocena, zatímco při koeficientu menším než 1 je měna nadhodnocena. Obecně platí, že rozvinuté země mají koeficienty vyšší než 1, zatímco méně rozvinuté země mají koeficienty blízké 1. (Spěváček, 2008)

Na úrovni HDP jsou ke srovnání ekonomických úrovní zemí používány indexy reálných výdajů na HDP. Tyto indexy měří objem a vyjadřují relativní úrovně produktových skupin nebo agregátů po přepočtu na obyvatele. (Kadeřábková, 2003)

Eurostat pro výpočet PPS používá ve všech 3 fázích metodu Èltetö-Köves-Szulc (EKS). Metoda je pojmenována po třech jednotlivcích, kteří nezávisle na sobě obhajovali její použití v polovině 60. let 20. století. Ve skutečnosti byl vzorec navržen Gini asi o třicet let dříve, proto se v nedávné literatuře začala metoda nazývat také metodou GEKS. Aplikace této metody v porovnání Eurostatu je vyžadována na základě Nařízení PPS z roku 2007. (Eurostat, 2012)

Převod hodnot z národních měn na měnu společnou je možný také pomocí směnných kurzů, které určuje nabídka a poptávka národních měn. Tento převod ovšem nesplňuje podmínku vyrovnání cenových úrovní mezi zeměmi. Hodnoty převedené na společnou měnu pomocí směnných kurzů odrážejí rozdíly objemů ve srovnávaných zemích a rozdíly jejich cenových úrovní. Hodnoty HDP jsou tedy sice vyjádřeny ve společné měně, ale i nadále v národních cenách, jedná se o nominální ukazatele. (Kadeřábková, 2003)

V rámci porovnávání životní úrovně nebo pro monitorování hospodářské konvergence je v Evropské unii používán ukazatel odvozený od HDP, tím je HDP na obyvatele (per capita). Tento ukazatel vyjadřuje průměr na osobu ve skupině. Skupina pak může být založena na mnoha kritériích (pohlaví, věku, socioekonomický status), obvykle se jedná o celou populaci země nebo například Evropské unie. Počítá se jako poměr HDP k průměrné populaci v konkrétním roce. (Eurostat, 2019)

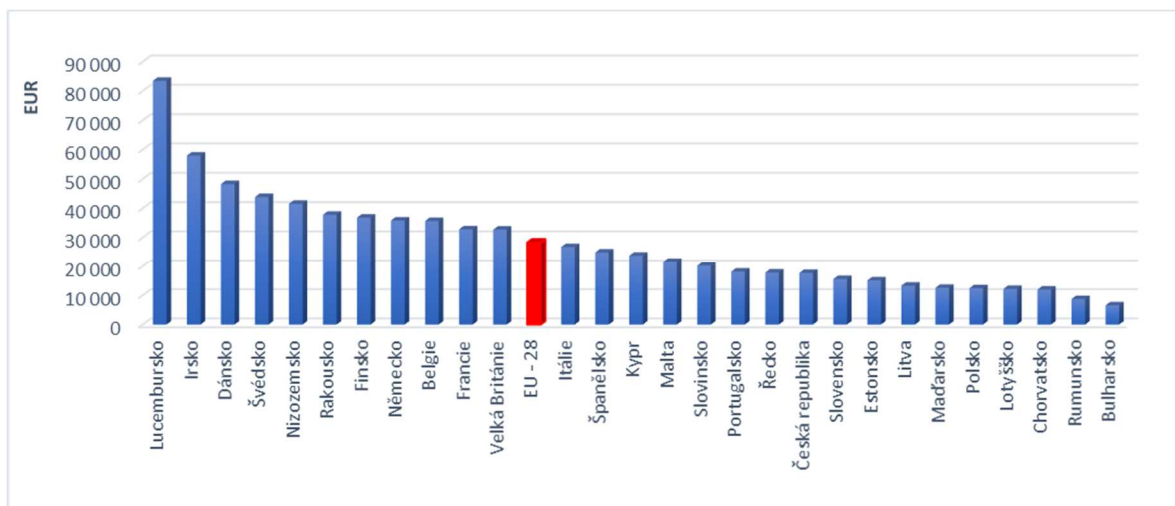
Objemový index HDP na obyvatele ve standardech kupní síly (PPS) na webu Eurostatu je vyjádřen ve vztahu k průměru Evropské unie (EU28), který je roven 100. Pokud je index země vyšší než 100, je úroveň HDP této země na hlavu vyšší než průměr EU a naopak. Základní údaje jsou vyjádřeny v PPS. Index vypočtený z čísel PPS a vyjádřený s ohledem na EU28 = 100 je určen spíše pro srovnání napříč zeměmi než pro časové srovnání. (Eurostat, 2019)

4 Komparace HDP členských zemí EU-28

4.1 Komparace výše HDP na obyvatele

Pro komparaci výše HDP na obyvatele jsou použita data z Eurostatu za rok 2018, která jsou v současné době nejaktuálnější. Protože ukazatel HDP v absolutním vyjádření není komparativní, je pro srovnávání HDP jednotlivých členských zemí Evropské unie využit odvozený ukazatel, a to HDP na obyvatele. Tento ukazovatel je sledován v eurech (EUR) a také ve standardech kupní síly (PPS).

Graf č. 1 Hodnota HDP na obyvatele v EUR v roce 2018

zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf č. 1 zobrazuje nejaktuálnější hodnoty HDP na obyvatele jednotlivých zemí v eurech. Průměr Evropské unie je v grafu vyznačen červenou barvou, tento průměr dosahuje hodnoty 28 270 €. Pro větší přehled jsou země včetně hodnot ukazatele uspořádány ve vztahu k průměru EU-28 do tabulky č. 1.

Tabulka č. 1 Rozdělení zemí ve vztahu k průměru EU-28 (EUR)

Země nad průměrem		Země pod průměrem	
Lucembursko	83 470	Itálie	26 760
Irsko	57 960	Španělsko	24 880
Dánsko	48 260	Kypr	23 770
Švédsko	43 850	Malta	21 630
Nizozemsko	41 540	Slovinsko	20 170
Rakousko	37 810	Portugalsko	18 110
Finsko	36 820	Řecko	17 790
Německo	35 860	Česká republika	17 640
Belgie	35 670	Slovensko	15 560
Francie	32 830	Estonsko	15 090
Velká Británie	32 710	Litva	13 310
-	-	Maďarsko	12 560
-	-	Polsko	12 430
-	-	Lotyšsko	12 180
-	-	Chorvatsko	11 940
-	-	Rumunsko	8 700
-	-	Bulharsko	6 550

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Nejvyšší hodnotu ukazatele HDP na obyvatele má Lucembursko. Lucembursko je tak umístěno na prvním místě v žebříčku zemí Evropské unie. V Lucembursku je objem HDP na obyvatele 2,95krát vyšší než průměrný objem HDP na obyvatele v Evropské unii.

Mezi země s nadprůměrnou hodnotou ukazatele patří také Irsko, Dánsko, Švédsko, Nizozemsko, Rakousko a Finsko. I přesto, že je Irsko na druhém místě hned za Lucemburskem, jeho výše HDP na obyvatele je 1,44krát menší než v Lucembursku.

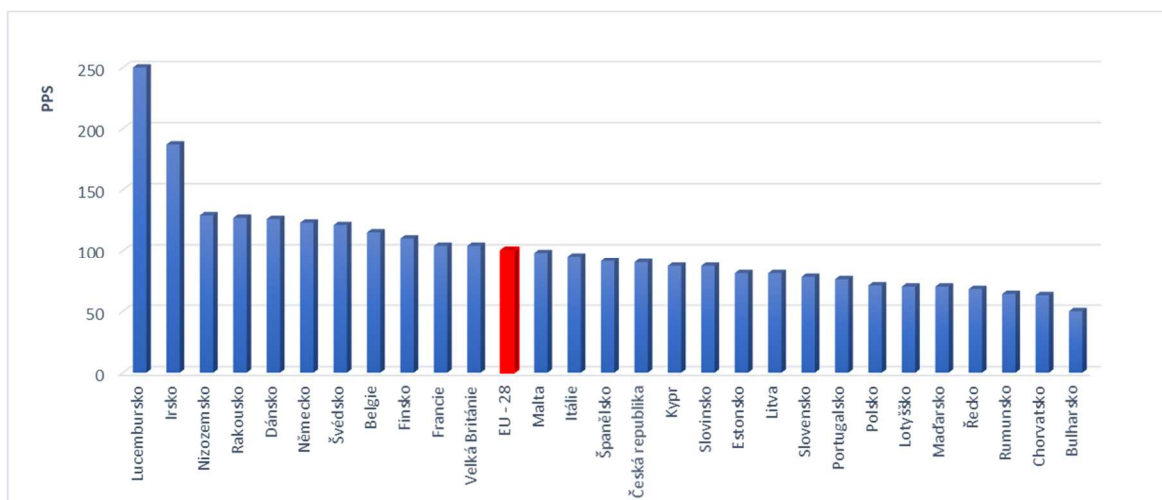
Ekonomikami s hodnotou ukazatele blížíci se průměru Evropské unie jsou Německo, Belgie, Francie, Velká Británie, Itálie, Španělsko, Kypr a Malta.

Mezi země s podprůměrnou hodnotou patří Slovinsko, Portugalsko, Řecko, Česká republika, Slovensko, Estonsko, Litva, Maďarsko, Polsko, Lotyšsko, Chorvatsko a Rumunsko.

Nejnižší hodnoty ukazatele HDP na obyvatele vykazuje Bulharsko. V Bulharsku je objem HDP na obyvatele 4,32krát menší než průměrný objem HDP na obyvatele v Evropské unii.

Rozdíl mezi nejvyšším a nejnižším HDP je velmi vysoký. Výše HDP na obyvatele v Bulharsku je 12,74krát menší než v Lucembursku.

Graf č. 2 Hodnota HDP na obyvatele v PPS v roce 2018

zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

V grafu č. 2 je vidět komparace výše HDP na obyvatele v přepočtu na standardy kupní síly (PPS) v jednotlivých zemích Evropské unie. Průměr Evropské unie je v grafu vyznačen červenou barvou, tento průměr dosahuje hodnoty 100 PPS.

Tabulka č. 2 Rozdělení zemí ve vztahu k průměru EU-28 (PPS)

Země nad průměrem		Země pod průměrem	
Lucembursko	254	Malta	98
Irsko	187	Itálie	95
Nizozemsko	129	Španělsko	91
Rakousko	127	Česká republika	90
Dánsko	126	Kypr	87
Německo	123	Slovinsko	87
Švédsko	121	Estonsko	81
Belgie	115	Litva	81
Finsko	110	Slovensko	78
Francie	104	Portugalsko	76
Velká Británie	104	Polsko	71
-	-	Lotyšsko	70
-	-	Maďarsko	70
-	-	Řecko	68
-	-	Rumunsko	64
-	-	Chorvatsko	63
-	-	Bulharsko	50

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Na prvním místě žebříčku zemí Evropské unie je Lucembursko. Hodnota HDP na obyvatele v Lucembursku je o 2,54krát vyšší než průměr Evropské unie, který je vyjádřen hodnotou 100 PPS.

Dalšími zeměmi s nadprůměrnou hodnotou podle HDP na obyvatele v PPS jsou Irsko, Nizozemsko, Rakousko, Dánsko, Německo, Švédsko, Belgie a Finsko. Přestože Irsko je na druhém místě hodnota HDP na obyvatele Lucemburska je 1,36krát vyšší než hodnota HDP na obyvatele Irska.

Země blíží se průměru EU-28 jsou Francie, Velká Británie, Malta, Itálie a Španělsko.

Mezi země s podprůměrnou hodnotou patří Česká republika, Kypr, Slovinsko, Estonsko, Litva, Slovensko, Portugalsko, Polsko, Lotyšsko, Maďarsko, Řecko, Rumunsko a Chorvatsko.

Země s nejnižším HDP na obyvatele v PPS je Bulharsko. Odchylka hodnoty HDP na obyvatele v PPS Bulharska od průměru Evropské unie je 50 %, objem je tedy 2krát nižší než průměr Evropské unie.

Rozdíl mezi nejvyšším a nejnižším HDP na obyvatele je velmi vysoký. Výše HDP na obyvatele v Bulharsku je 5krát menší než v Lucembursku.

Tabulka č. 3 Porovnání hodnot HDP na obyvatele v EUR a PPS v roce 2018

EUR		PPS	
Lucembursko	83 470	Lucembursko	254
Irsko	57 960	Irsko	187
Dánsko	48 260	Nizozemsko	129
Švédsko	43 850	Rakousko	127
Nizozemsko	41 540	Dánsko	126
Rakousko	37 810	Německo	123
Finsko	36 820	Švédsko	121
Německo	35 860	Belgie	115
Belgie	35 670	Finsko	110
Francie	32 830	Francie	104
Velká Británie	32 710	Velká Británie	104
EU - 28	28 270	EU - 28	100
Itálie	26 760	Malta	98
Španělsko	24 880	Itálie	95
Kypr	23 770	Španělsko	91
Malta	21 630	Česká republika	90
Slovinsko	20 170	Kypr	87
Portugalsko	18 110	Slovinsko	87
Řecko	17 790	Estonsko	81
Česká republika	17 640	Litva	81
Slovensko	15 560	Slovensko	78
Estonsko	15 090	Portugalsko	76
Litva	13 310	Polsko	71
Maďarsko	12 560	Lotyšsko	70
Polsko	12 430	Maďarsko	70
Lotyšsko	12 180	Řecko	68
Chorvatsko	11 940	Rumunsko	64
Rumunsko	8 700	Chorvatsko	63
Bulharsko	6 550	Bulharsko	50

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

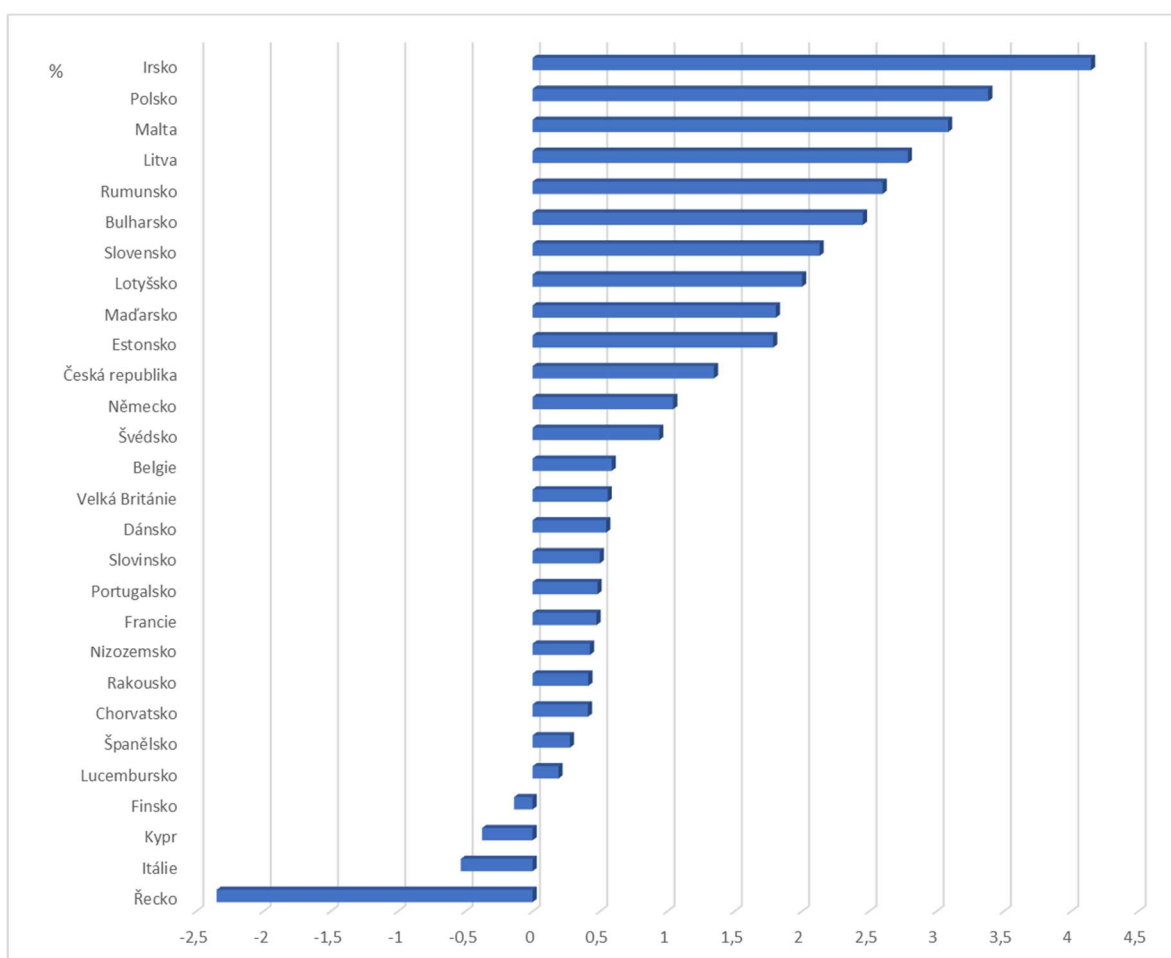
Tabulka č. 3 zobrazuje porovnání hodnot HDP na obyvatele v eurech a standardech kupní síly. Rozdělení členských zemí Evropské unie ve vztahu k průměru na země nacházející se nad průměrem a země nacházející se pod průměrem je v obou měnách podobné, do těchto dvou skupin patří stejné země, ale pořadí se liší.

4.2 Komparace vývoje HDP na obyvatele

V následující části jsou použita data z Eurostatu, vývoj je sledován za posledních 10 let, tj. za roky 2008-2018. Data jsou uvedena v eurech a standardech kupní síly (PPS). Stejně jako při komparaci výše HDP je pro komparaci vývoje HDP využit odvozený ukazatel HDP na obyvatele.

4.2.1 Komparace vývoje HDP na obyvatele v EUR

Graf č. 3 Průměrný meziroční růst HDP na obyvatele v EUR (%)

zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf č. 3 ukazuje průměrný meziroční růst v jednotlivých zemích za posledních 10 let, tj. od roku 2008 do roku 2018. Zpracovávaná data jsou vyjádřena v eurech, průměrný meziroční růst je pak vyjádřen v procentech.

Tabulka č. 4 Průměrný meziroční růst HDP na obyvatele v EUR (%)

Průměrný meziroční růst (%)	
Irsko	4,15
Polsko	3,39
Malta	3,09
Litva	2,79
Rumunsko	2,60
Bulharsko	2,45
Slovensko	2,13
Lotyšsko	2,00
Maďarsko	1,81
Estonsko	1,79
Česká republika	1,35
Německo	1,04
Švédsko	0,94
Belgie	0,59
Velká Británie	0,56
Dánsko	0,55
Slovinsko	0,50
Portugalsko	0,48
Francie	0,48
Nizozemsko	0,43
Rakousko	0,41
Chorvatsko	0,41
Španělsko	0,28
Lucembursko	0,19
Finsko	-0,14
Kypr	-0,37
Itálie	-0,53
Řecko	-2,35

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Nejvyšší průměrný meziroční růst za posledních 10 let má Irsko. Další v pořadí je pak Polsko, Malta, Litva, Rumunsko, Bulharsko, Slovensko a Lotyšsko.

Více než jednorozhodnutí průměrný růst byl zaznamenán v Maďarsku, Estonsku, České republice a Německu.

Průměrný růst menší než 1 % byl ve Švédsku, Belgii, Velké Británii, Dánsku, Slovinsku, Portugalsku, Francii, Nizozemsku, Rakousku, Chorvatsku, Španělsku a Lucembursku.

Záporný průměrný meziroční růst neboli průměrný pokles zaznamenalo Finsko, Kypr a Itálie. Největší průměrný meziroční pokles mělo Řecko.

V další části je zpracován detailní vývoj HDP na obyvatele v eurech v jednotlivých zemích Evropské unie za posledních 10 let.

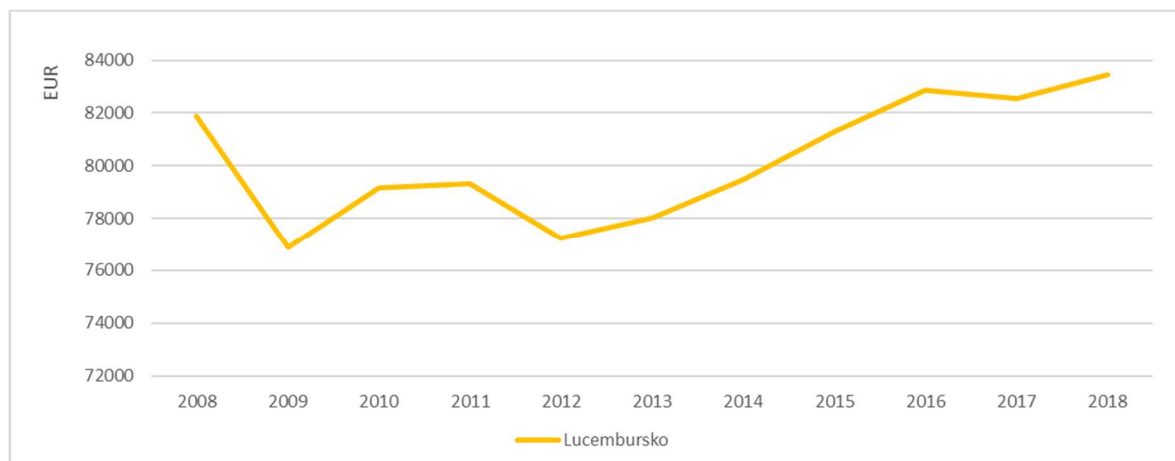
Jednotlivé členské země Evropské unie jsou rozděleny do 3 skupin podle hodnoty HDP na obyvatele v eurech v roce 2018: země nad průměrem, blížící se průměru a země pod průměrem.

Do skupiny zemí nad průměrem patří: Lucembursko, Irsko, Dánsko, Švédsko, Nizozemsko, Rakousko a Finsko.

Do skupiny zemí blížících se průměru patří: Německo, Belgie, Francie, Velká Británie, Itálie, Španělsko, Kypr a Malta.

Do skupiny zemí pod průměrem patří: Slovinsko, Portugalsko, Řecko, Česká republika, Slovensko, Estonsko, Litva, Maďarsko, Polsko, Lotyšsko, Chorvatsko, Rumunsko a Bulharsko.

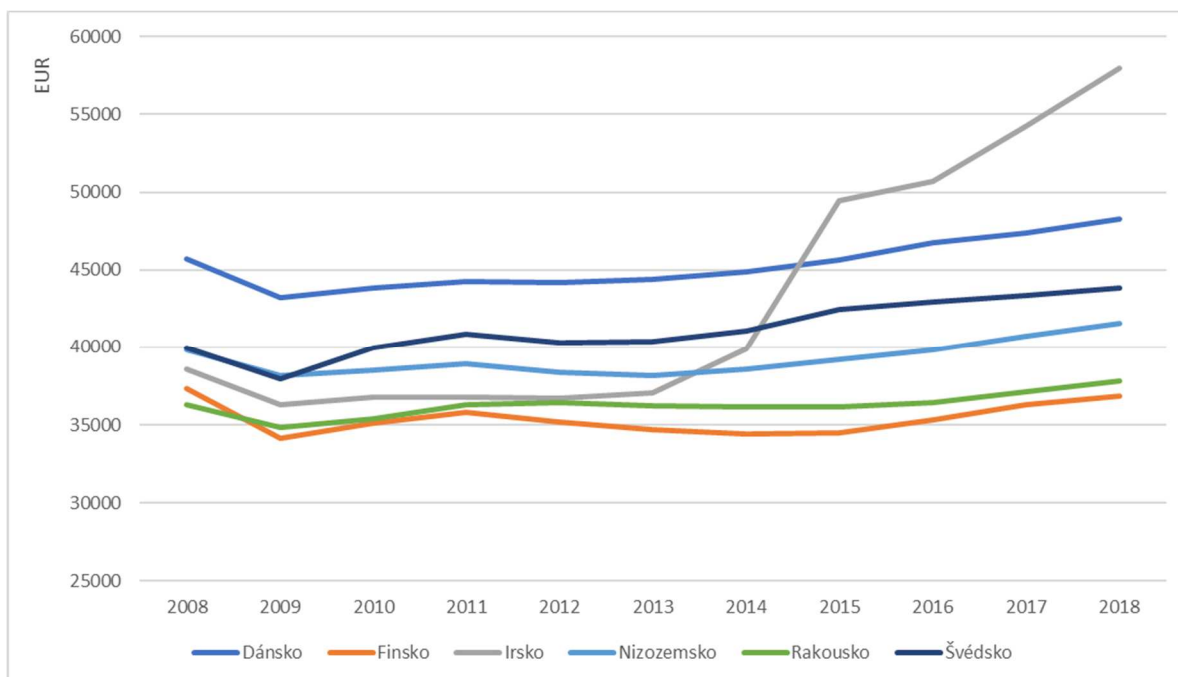
Graf č. 4 Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v EUR – Lucembursko

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Protože je Lucembursko dlouhodobě na mnohem vyšší úrovni než ostatní členské země Evropské unie, je jeho vývoj zachycen v grafu č. 4.

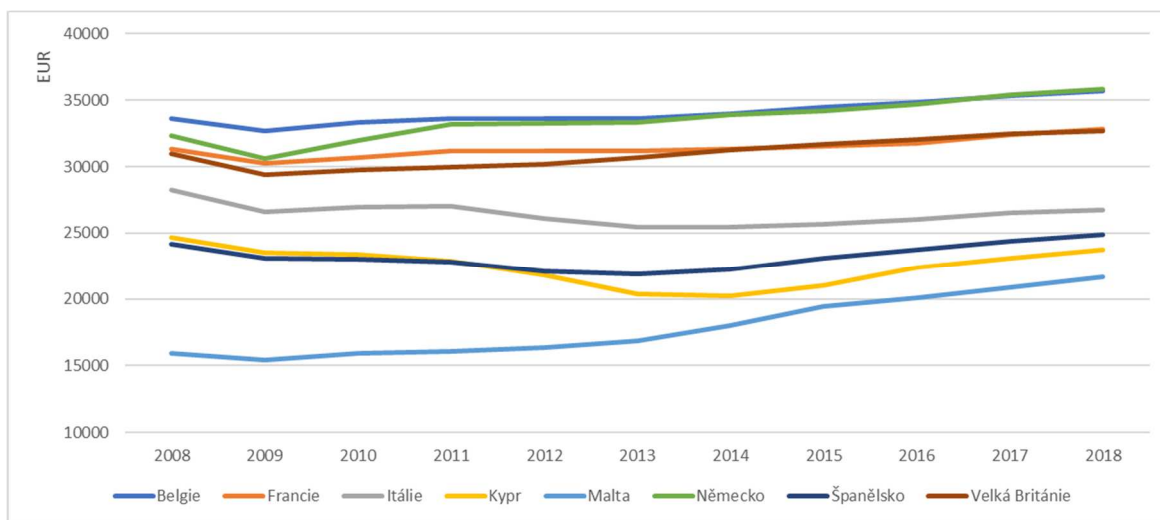
Graf č. 5 Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v EUR – země nad průměrem

zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

V grafu č. 4 a č. 5 je zobrazen vývoj ukazatele v zemích nacházejících se nad průměrem. Křivky všech zemí mají rostoucí trend. Nejrychlejší nárůst mělo ve sledovaném období Irsko, od roku 2013 vzrostl ukazatel z hodnoty 37 010 € na hodnotu 57 960 €. Ostatní země měly mírnější růst. V roce 2009 zaznamenaly všechny země pokles kolem 4-6 %, kromě Finska, které mělo pokles 8,52 %. Po tomto poklesu začaly hodnoty ukazatele růst ve všech zemích. Finsko je jediná země, která i přes rostoucí trend má v posledním roce menší hodnotu ukazatele než na začátku sledovaného období.

Graf č. 6 Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v EUR – země blížící se průměru

zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

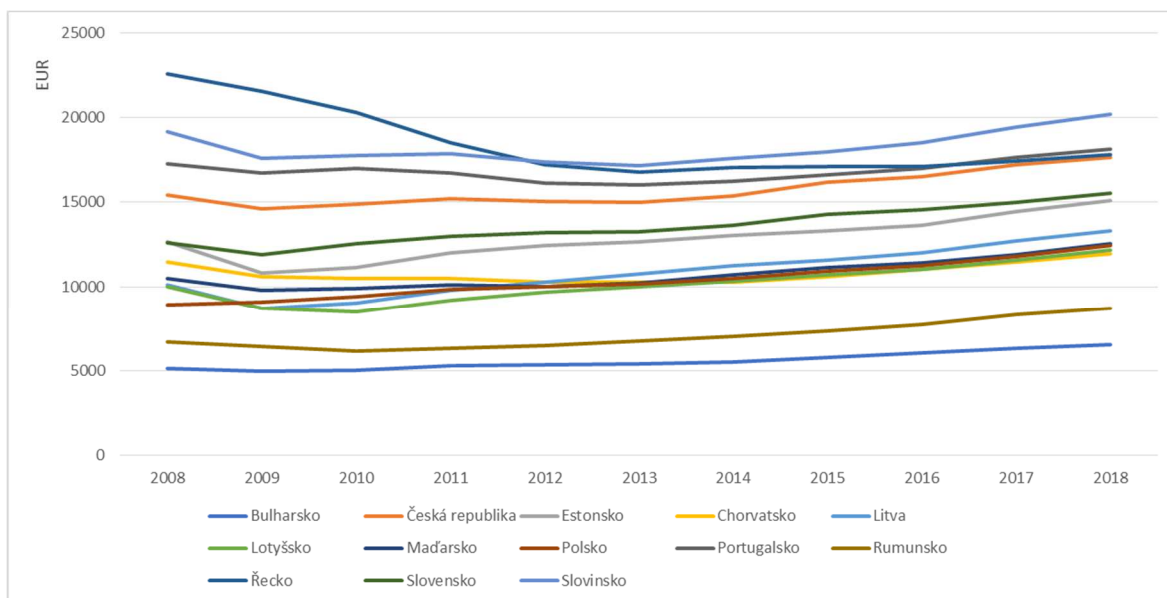
Graf č. 6 zobrazuje vývoj ukazatele HDP na obyvatele v eurech v zemích blížících se průměru Evropské unie. Křivky většiny zemí mají převážně rostoucí trend, výjimku tvoří křivka Itálie, Španělska a Kypru. Křivky Itálie, Španělska a Kypru měly do roku 2013 trend klesající.

Největší nárůst zaznamenala ve sledovaném období Malta, která měla ve srovnání s ostatními zeměmi v grafu na začátku období nejnižší hodnotu ukazatele. Hodnota ukazatele na Maltě vzrostla o 5 670 €.

Všechny země v grafu zaznamenaly v roce 2009 pokles. Největší pokles v období finanční krize 2008-2009 dosáhla Itálie, druhý největší pokles pak zaznamenalo Německo. Německo na rozdíl od Itálie mělo v následujících letech rostoucí trend, po roce 2009 mělo také nejrychlejší nárůst hodnoty ukazatele. Od roku 2011 se růst zpomalil a křivka ukazatele v Německu kopírovala křivku ukazatele v Belgii.

Jediné země, které měly ve sledovaném období klesající trend, jsou Itálie, Kypr a Španělsko. Hodnota ukazatele se ve sledovaném období v Itálii a Kypru i přes mírný růst od roku 2014 snížila. I přes klesající trend do roku 2013 se hodnota ukazatele ve Španělsku zvýšila z původních 24 200 € na 24 880 €.

Graf č. 7 Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v EUR – země pod průměrem

zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf č. 7 zobrazuje vývoj HDP na obyvatele v eurech ve skupině zemí pod průměrem. Většina členských zemí Evropské unie zobrazených v grafu č. 7 měla ve sledovaném období rostoucí trend, výjimku tvoří Řecko a Chorvatsko.

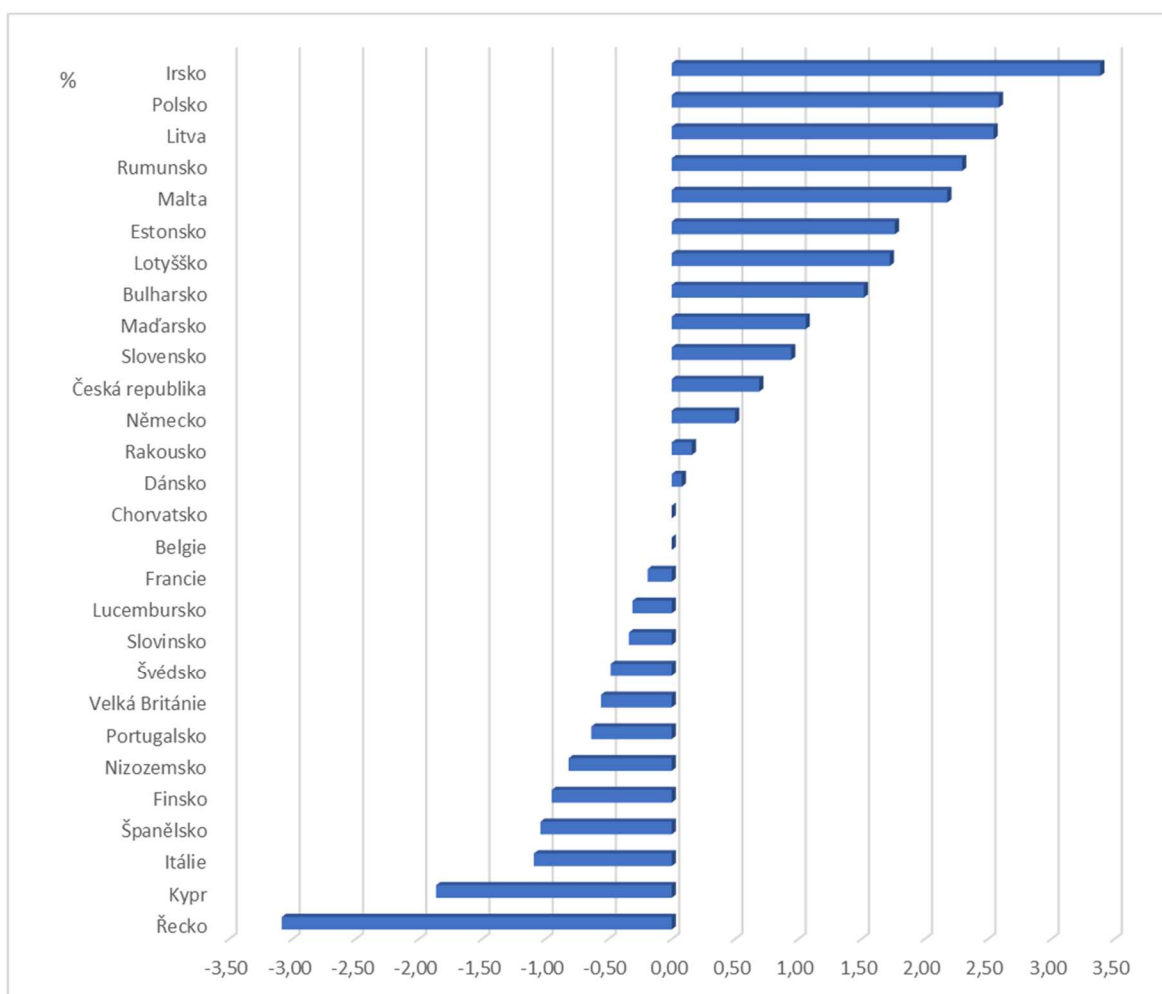
Hodnota ukazatele v Chorvatsku mírně klesala do roku 2013, poté začala mírně růst. Jeho hodnota za sledované období vzrostla o 580 €. Od roku 2014 křivka ukazatele v Chorvatsku kopíruje křivky ukazatelů v Rumunsku, Lotyšsku, Maďarsku a Polsku.

Ukazatel v Řecku klesal v celém sledovaném období, jeho hodnota klesla o 4 770 €. Na počátku sledovaného období měl ukazatel v Řecku nejvyšší hodnotu, za období klesl na třetí nejvyšší hodnotu.

Ostatní země nacházející se pod průměrem zaznamenaly ve sledovaném období rostoucí trend. V době finanční krize v roce 2008-2009 hodnota ukazatele ve většině zemí klesla, výjimku představuje Polsko. V Polsku ukazatel roste v celém sledovaném období bez žádných poklesů. Největší pokles zaznamenalo Estonsko, jeho ukazatel klesl o 14,32 %. Pokles v Estonsku v roce 2009 byl největší nejen ve srovnání se zeměmi v grafu č. 7, ale i ve srovnání se všemi členskými státy Evropské unie. I přes to však hodnota ukazatele ve sledovaném vzrostla o 2 450 €.

4.2.2 Komparace vývoje HDP na obyvatele v PPS

Graf č. 8 Průměrný meziroční růst HDP na obyvatele v PPS (%)

zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf č. 8 ukazuje průměrný meziroční růst v jednotlivých zemích za posledních 10 let, tj. od roku 2008 do roku 2018. Zpracovávaná data jsou vyjádřena v PPS, průměrný meziroční růst je pak vyjádřen v procentech.

Tabulka č. 5 Průměrný meziroční růst HDP na obyvatele v PPS (%)

Průměrný meziroční růst (%)	
Irsko	3,39
Polsko	2,59
Litva	2,54
Rumunsko	2,30
Malta	2,18
Estonsko	1,76
Lotyšsko	1,72
Bulharsko	1,52
Maďarsko	1,06
Slovensko	0,94
Česká republika	0,69
Německo	0,50
Rakousko	0,16
Dánsko	0,08
Belgie	0,00
Chorvatsko	0,00
Francie	-0,19
Lucembursko	-0,31
Slovinsko	-0,34
Švédsko	-0,48
Velká Británie	-0,56
Portugalsko	-0,64
Nizozemsko	-0,81
Finsko	-0,95
Španělsko	-1,04
Itálie	-1,09
Kypr	-1,86
Řecko	-3,08

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Největší průměrný meziroční růst ve sledovaném období mělo Irsko. Dále následuje Polsko, Litva, Rumunsko a Malta.

Více než jednocentní průměrný růst byl zaznamenán v Estonsku, Lotyšsku, Bulharsku a Maďarsku.

Průměrný růst HDP na obyvatele v PPS menší než 1 % byl na Slovensku, v České republice, Německu, Rakousku, Dánsku, Belgii a Chorvatsku.

Záporný průměrný meziroční růst neboli průměrný pokles zaznamenala Francie, Lucembursko, Slovinsko, Švédsko, Velká Británie, Portugalsko, Nizozemsko, Finsko, Španělsko, Itálie a Kypr. Největší průměrný pokles mělo Řecko.

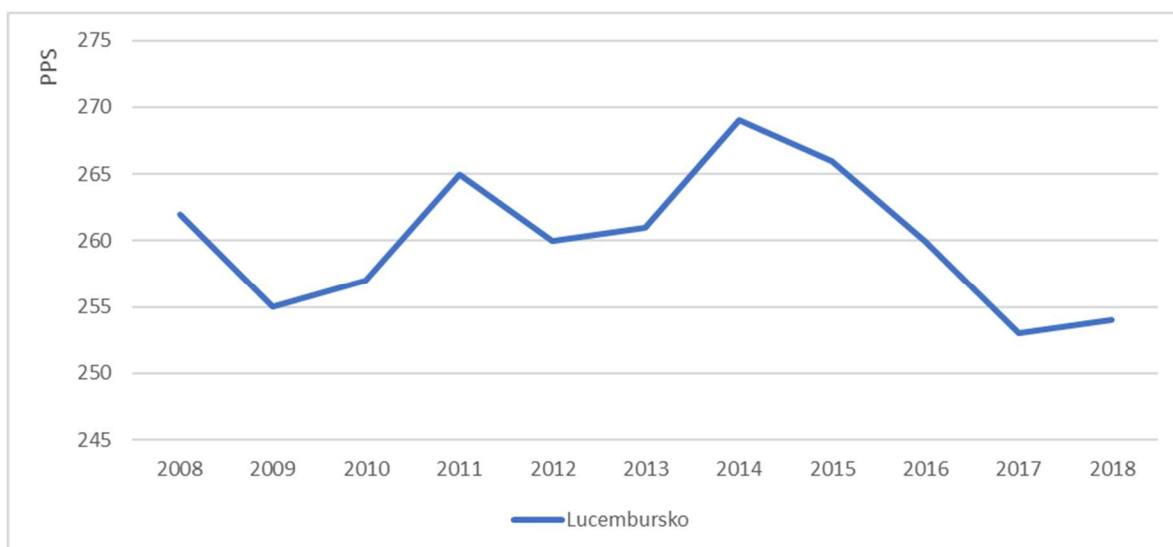
V další části je zpracován detailní vývoj ukazatele HDP na obyvatele ve standardech kupní síly v jednotlivých zemích Evropské unie za posledních 10 let. Jednotlivé členské země Evropské unie jsou rozděleny do 3 skupin stejně jako v předchozí části.

Země nad průměrem: Lucembursko, Irsko, Nizozemsko, Rakousko, Dánsko, Německo, Švédsko, Belgie a Finsko.

Země blíží se průměru: Francie, Velká Británie, Malta, Itálie a Španělsko.

Země pod průměrem: Česká republika, Kypr, Slovinsko, Estonsko, Litva, Slovensko, Portugalsko, Polsko, Lotyšsko, Maďarsko, Řecko, Rumunsko, Chorvatsko a Bulharsko.

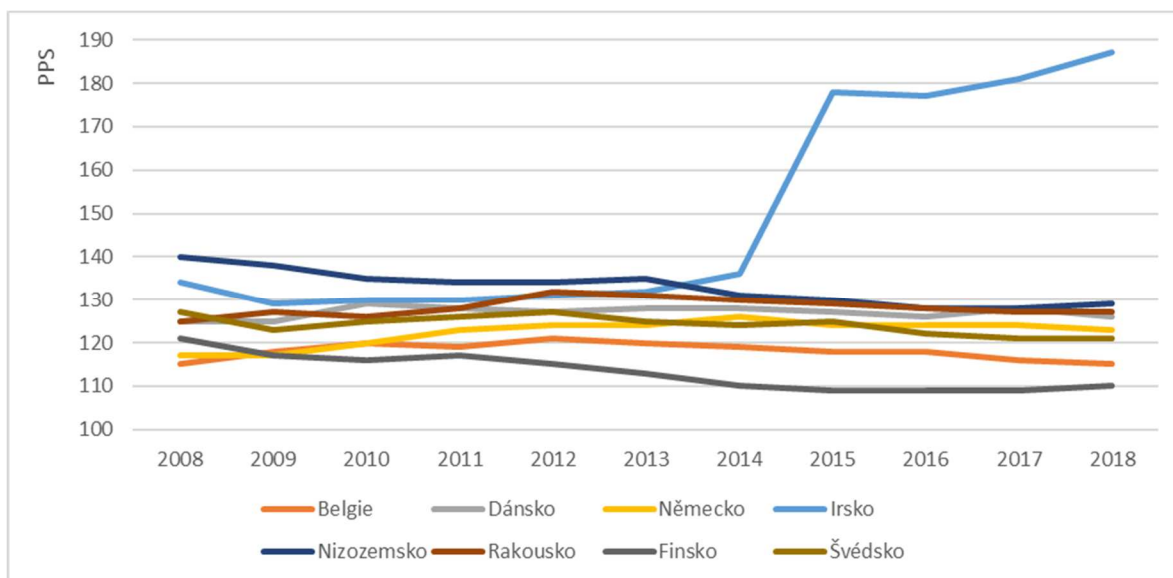
Graf č. 9 Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v PPS – Lucembursko

zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Protože je Lucembursko dlouhodobě na mnohem vyšší úrovni než ostatní členské země Evropské unie, je jeho vývoj zachycen v grafu č. 9.

Graf č. 10 Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v PPS – země nad průměrem

zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

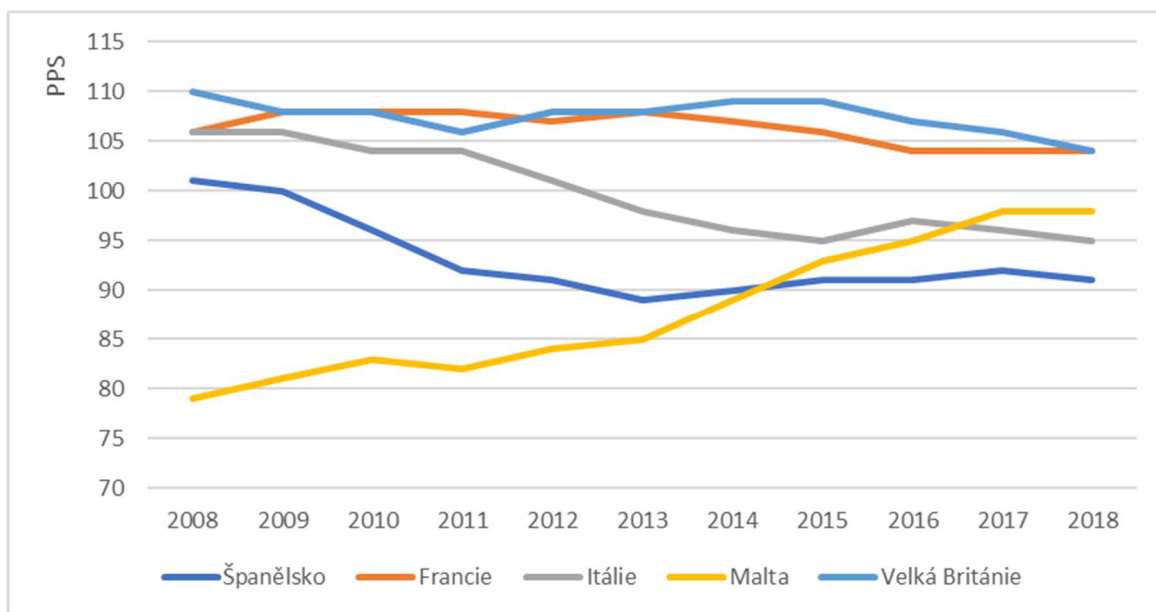
Graf č. 9 a č. 10 zobrazují skupinu zemí nacházející se nad průměrem. 3 země vykazují klesající trend, 4 země vykazují rostoucí trend a 2 má střídavě klesající a rostoucí trend.

Rostoucí trend vykazuje Dánsko, Německo, Irsko a Rakousko. Největší nárůst má Irsko. Irsko vykazuje od roku 2009 mírně rostoucí trend. Od roku 2014 se růst rapidně zvýšil o 30 %. Hodnota ukazatele HDP na obyvatele v PPS v Irsku se zvýšila ze 134 PPS na 187 PPS.

Klesající trend vykazuje Nizozemsko, Finsko a Švédsko.

Střídavě rostoucí a klesající trend měla Belgie a Lucembursko. Ukazatel HDP na obyvatele v PPS v Belgii se postupně zvýšil ze 115 PPS na 121 PPS a poté klesl zpět na počátečních 115 PPS. Lucembursko vykazovalo ve sledovaném období střídavě rostoucí a klesající trend. Ukazatel se v období postupně zvýšil z hodnoty 262 PPS na 269 PPS, poté se ale snížil na finální hodnotu 254 PPS.

Graf č. 11 Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v PPS – země blížící se průměru

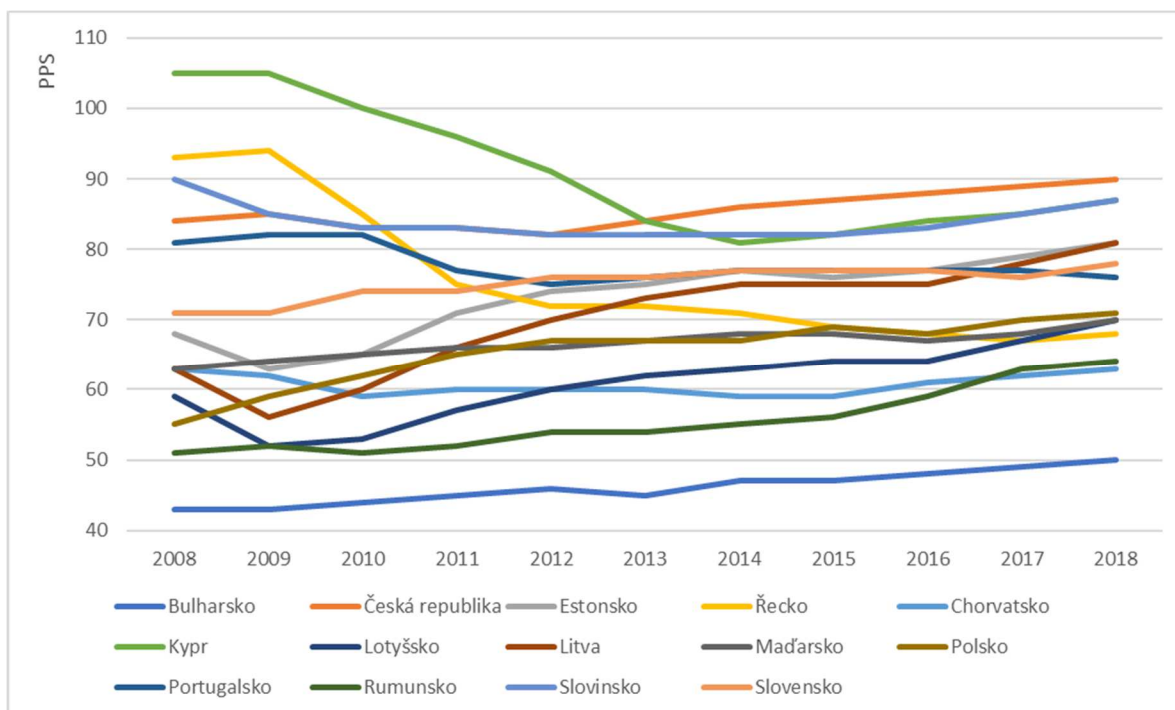
zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf č. 11 zobrazuje země blížící se průměru Evropské unie. Většina zemí v grafu vykazuje klesající trend, výjimku tvoří Malta.

Křivka ukazatele Malty vykazuje ve sledovaném období rostoucí trend, k jedinému poklesu došlo mezi roky 2010-2011. Ve srovnání s ostatními zeměmi přibližujícími se průměru EU-28 měla Malta nejnižší hodnotu, za sledované období se hodnota zvýšila ze 79 PPS na 98 PPS.

Ostatní země v grafu mají klesající trend. Největší pokles vykazuje Itálie, hodnota ukazatele se snížila ze 106 PPS na 95 PPS.

Graf č. 12 Vývoj HDP na obyvatele 2008-2018 v PPS – země pod průměrem

zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf č. 12 zobrazuje vývoj ukazatele ve skupině zemí pod průměrem. Většina zemí vykazuje ve sledovaném období rostoucí trend, výjimku tvoří Řecko, Kypr, Portugalsko a Slovinsko.

Křivky Řecka, Kypru, Portugalska a Slovinska vykazují ve sledovaném období klesající trend. Největší pokles zaznamenalo Řecko, jeho hodnota ukazatele klesla z 93 PPS na 68 PPS. Kypr měl na počátku sledovaného období ve srovnání s ostatními podprůměrnými zeměmi nejvyšší hodnotu 105 PPS, za sledované období hodnota klesla na druhou nejvyšší, tedy na 87 PPS.

Ostatní země ve sledovaném období mají rostoucí trend. Největší nárůst za sledované období vykazuje Litva, hodnota ukazatele vzrostla z 63 PPS na 81 PPS.

4.3 Výsledky srovnání členských zemí EU-28

Hlavním zdrojem údajů pro sestavení pořadí členských zemí Evropské unie je komparace hodnot ukazatele HDP na obyvatele v eurech a PPS a průměrného tempa růstu za sledovaného období 10 let.

Tabulka č. 6 Pořadí států

Země	HDP na obyvatele (EUR)	Průměrný meziroční růst EUR (%)	HDP na obyvatele v PPS	Průměrný meziroční růst PPS (%)
Belgie	9.	14.	8.	15.
Bulharsko	28.	6.	28.	8.
Česká republika	19.	11.	15.	11.
Dánsko	3.	16.	5.	14.
Estonsko	21.	10.	18.	6.
Finsko	7.	25.	9.	24.
Francie	10.	19.	10.	17.
Chorvatsko	26.	22.	27.	16.
Irsko	2.	1.	2.	1.
Itálie	12.	27.	13.	26.
Kypr	14.	26.	16.	27.
Litva	22.	4.	19.	3.
Lotyšsko	25.	8.	23.	7.
Lucembursko	1.	24.	1.	18.
Maďarsko	23.	9.	24.	9.
Malta	15.	3.	12.	5.
Německo	8.	12.	6.	12.
Nizozemsko	5.	20.	3.	23.
Polsko	24.	2.	22.	2.
Portugalsko	17.	18.	21.	22.
Rakousko	6.	21.	4.	13.
Rumunsko	27.	5.	26.	4.
Řecko	18.	28.	25.	28.
Slovensko	20.	7.	20.	10.
Slovinsko	16.	17.	17.	19.
Španělsko	13.	23.	14.	25.
Švédsko	4.	13.	7.	20.
Velká Británie	11.	15.	11.	21.

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 6 zobrazuje pořadí států v jednotlivých zkoumaných kategoriích. Jedná se o hodnoty HDP na obyvatele v EUR a PPS, průměrný meziroční růst v EUR a PPS.

Co se týče hodnot HDP na obyvatele v EUR i PPS, žebříček bezkonkurenčně vede Lucembursko, které dlouhodobě dosahuje mnohem vyšších hodnot ukazatele HDP na obyvatele než ostatní členské státy Evropské unie. Ovšem vývoj tohoto ukazatele v Lucembursku za sledované období nevykazuje žádný výrazný nárůst, z toho vyplývá, že hodnota HDP na obyvatele je sice vysoká, ale zůstává na podobné úrovni.

Největší nárůst za sledované období zaznamenalo Irsko, není tedy divu, že se nachází na 1. místě žebříčku průměrných meziročních růstů v EUR i PPS. I v žebříčcích hodnot HDP na obyvatele v roce 2018 si Irsko nevede špatně, umístilo se totiž na 2. místě.

Irsko představuje ve vztahu k ostatním členským zemím výjimku, protože obsadilo vysoké pozice ve všech žebříčcích. Ostatní země, které se v komparaci hodnot HDP na obyvatele v roce 2018 umístily na vyšších pozicích, tedy nad průměrem, se v komparaci průměrných meziročních růstů za sledované období umístily na pozicích nižších. To znamená, že v průběhu sledovaného období rostly pomaleji, případně klesali. Mezi tyto země patří Lucembursko, Dánsko, Švédsko, Nizozemsko, Rakousko, Finsko, Německo, Belgie, Francie a Velká Británie. I přes svůj pomalý růst/pokles si udržují vedoucí pozice.

Naopak země, které se v komparaci hodnot HDP na obyvatele v roce 2018 umístily na nejnižších pozicích, tudíž mají v současné době nejnižší hodnoty, se v komparaci průměrných meziročních růstů za sledované období umístily na vyšších pozicích, tedy rostly rychleji. Výjimku tvoří Chorvatsko, které se ve všech žebříčcích nachází na pozicích nižších. I přes vyšší průměrný meziroční růst však tyto země obsazují v komparaci hodnot HDP na obyvatele podobné pozice jako v roce 2008. Mezi zmiňované země patří Litva, Maďarsko, Polsko, Lotyšsko, Rumunsko a Bulharsko.

Tabulka č. 7 Finální pořadí členských států EU

Země	Finální pořadí
Irsko	1.
Malta	2.
Dánsko	3.
Německo	4.
Lucembursko	5.
Rakousko	6.
Švédsko	7.
Belgie	8.
Litva	9.
Polsko	10.
Nizozemsko	11.
Estonsko	12.
Česká republika	13.
Francie	14.
Slovensko	15.
Velká Británie	16.
Rumunsko	17.
Lotyšsko	18.
Finsko	19.
Maďarsko	20.
Slovinsko	21.
Bulharsko	22.
Španělsko	23.
Itálie	24.
Portugalsko	25.
Kypr	26.
Chorvatsko	27.
Řecko	28.

Zdroj: Vlastní zpracování

V tabulce č. 7 je uvedeno finální pořadí členských zemí Evropské unie. Finálního pořadí bylo dosaženo pomocí průměru všech pořadí uvedených v tabulce č. 6.

Na prvním místě celkového pořadí členských států se umístilo Irsko. Irsko mělo již na začátku sledovaného období vysokou pozici v komparaci ukazatele HDP na obyvatele, v EUR to bylo 5. místo, v PPS místo 3. Za sledované období zaznamenalo Irsko největší nárůst a na konci období se v rámci komparace HDP na obyvatele umístilo na 2. místě. Není tedy divu, že v celkovém pořadí obsadilo 1. příčku.

Velký nárůst zaznamenala také Malta, která se v komparaci HDP na obyvatele v EUR vyhoupla z 18. místa v roce 2008 na 15. místo v roce 2018 a v komparaci HDP na obyvatele v PPS z 19. místa v roce 2008 na 12. místo v roce 2018. Díky tomuto nárůstu se v celkovém pořadí umístila na 2. místě.

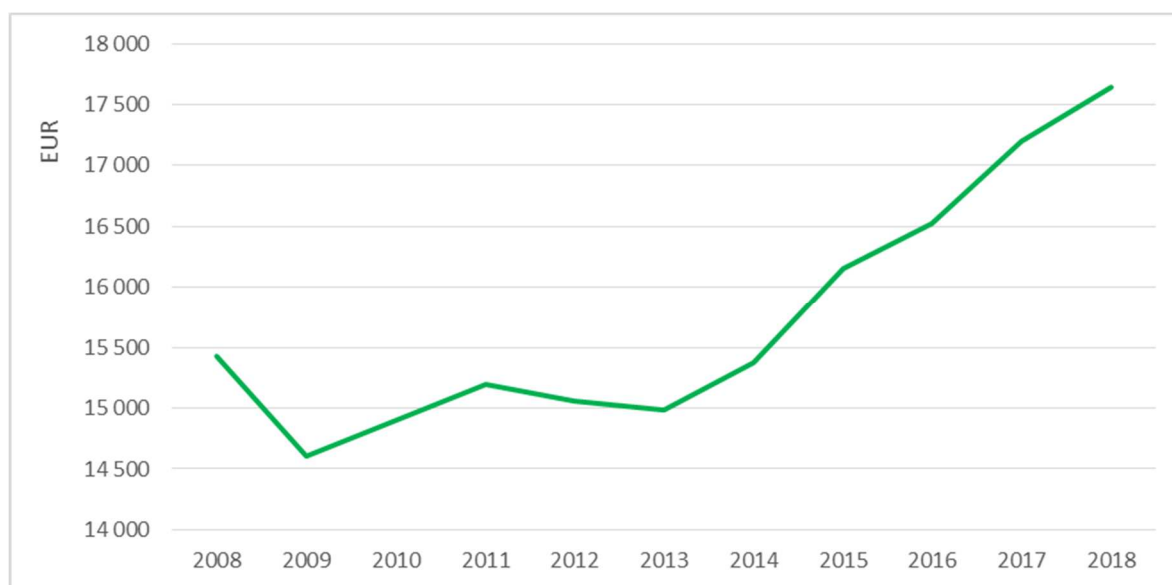
Na posledním místě finálního pořadí se umístilo Řecko. Řecko ve sledovaném období zaznamenalo největší pokles v EUR i PPS. V komparaci HDP na obyvatele v EUR Řecko kleslo z 15. místa na 18. místo a v komparaci HDP na obyvatele v PPS kleslo z 15. místa na místo 25.

4.4 Pozice ČR v rámci EU

HDP na obyvatele v EUR

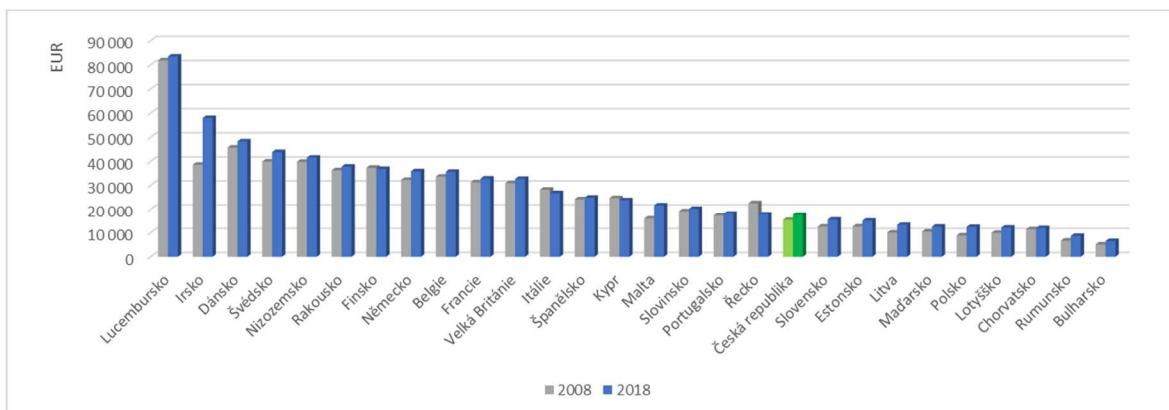
Na začátku sledovaného období se při komparaci ukazatele HDP na obyvatele v eurech Česká republika s hodnotou 15 430 € umístila na 19. místě. V období celosvětové krize také Česká republika zaznamenala pokles ekonomiky, z kterého se vzpamatovala a v dalších letech měla její křivka, až na jeden malý pokles, rostoucí trend. Za sledované období hodnota ukazatele vzrostla o 2 210 €. Ačkoliv hodnota ukazatele HDP na obyvatele v eurech ve sledovaném období rostla, umístila se Česká republika v roce 2018 při komparaci znovu na 19. místě.

Graf č. 13 Vývoj HDP na obyvatele ČR 2008-2018 v EUR

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf č. 14 Pozice ČR v rámci EU v roce 2008 a 2018 (HDP/obyv. v EUR)

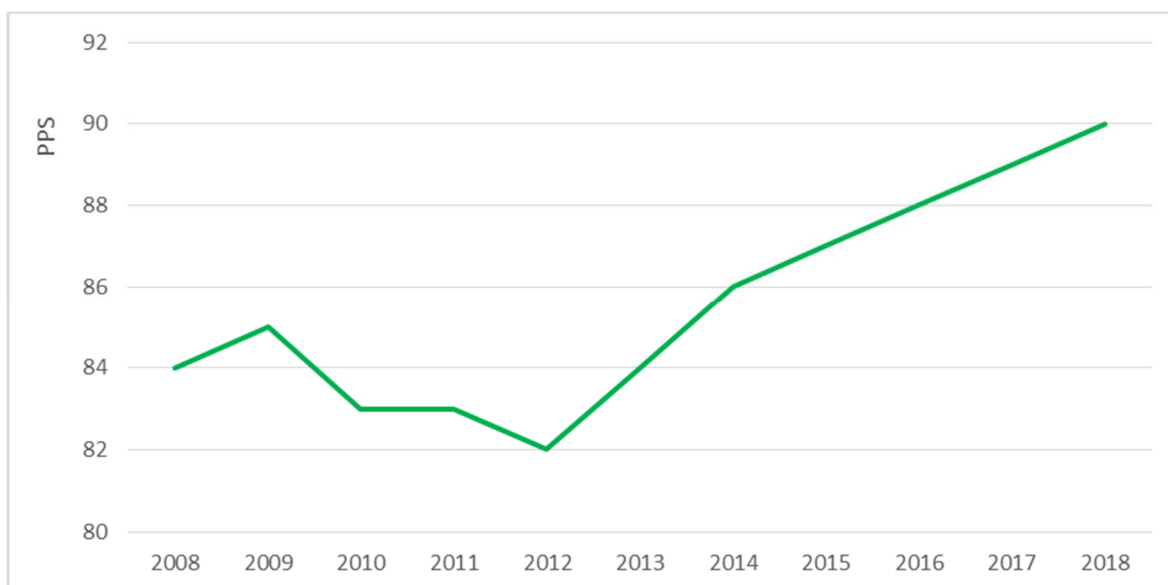

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

HDP na obyvatele v PPS

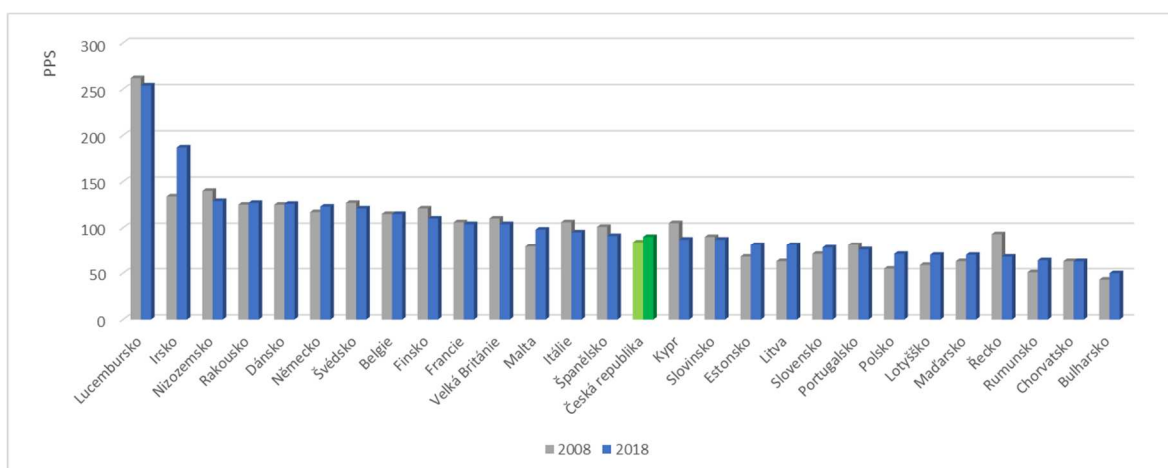
Při komparaci hodnoty ukazatele HDP na obyvatele v PPS v roce 2008 se Česká republika umístila na 17. místě s hodnotou ukazatele 84 PPS. Narozdíl od vývoje ukazatele v EUR nebyl u vývoje ukazatel v PPS v roce světové krize zaznamenán propad, ale naopak růst. Po kterém, ale přišel několikaletý pokles. Pokles hodnoty ukazatele se zastavil v roce 2012 pod počáteční hodnotou. Ovšem od roku 2012 začala hodnota ukazatele dynamicky stoupat. Za sledované období vzrostla hodnota ukazatele na 90 PPS, na konci sledovaného období při komparaci hodnot Česká republika postoupila na 15. místo.

Graf č. 15 Vývoj HDP na obyvatele ČR 2008-2018 v PPS

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf č. 16 Pozice ČR v rámci EU v roce 2008 a 2018 (HDP/obyv. v PPS)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

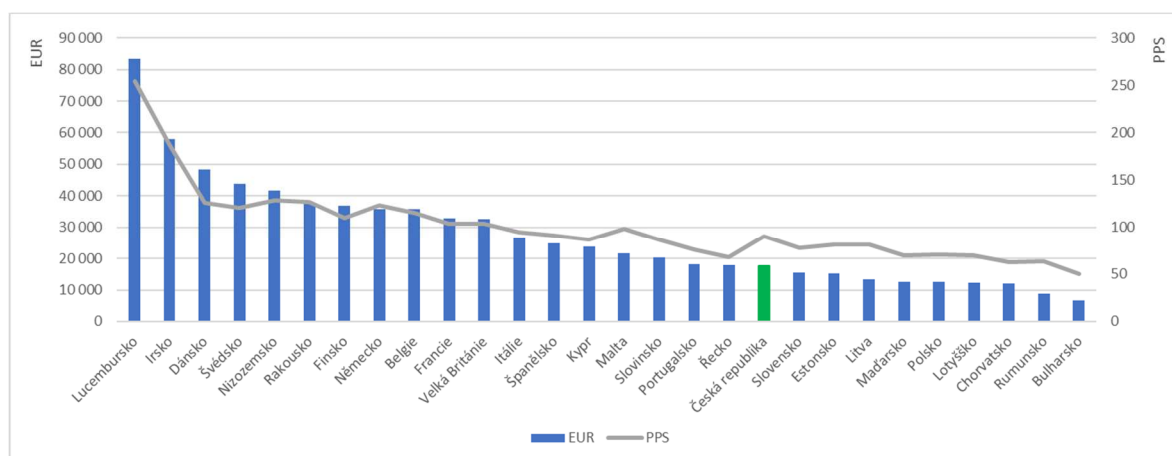
Výsledná pozice ČR

Při celkové komparaci, která zahrnuje hodnoty HDP na obyvatele v eurech a PPS a průměrné tempo růstu za sledované období se ČR umístila na 13. místě.

Podle srovnání výše ukazatele HDP na obyvatele se Česká republika v celém sledovaném období nachází pod průměrem EU-28. V celkové komparaci se ČR dostala do první poloviny pořadí členských zemí EU, a to díky rychlejšímu meziročnímu růstu. V porovnání průměrných meziročních růstů zemí se ČR umístila na 11. místě, průměrně vzrostla ekonomika ČR o 0,69 % ročně v EUR a o 1,35 % ročně v PPS.

Z uvedeného vyplývá, že ČR se i přes podprůměrnou hodnotu HDP na obyvatele ve sledovaném období umístila v celkovém srovnání na dobré úrovni.

Graf č. 17 Porovnání výše HDP na obyvatele v roce 2018 v EUR a PPS

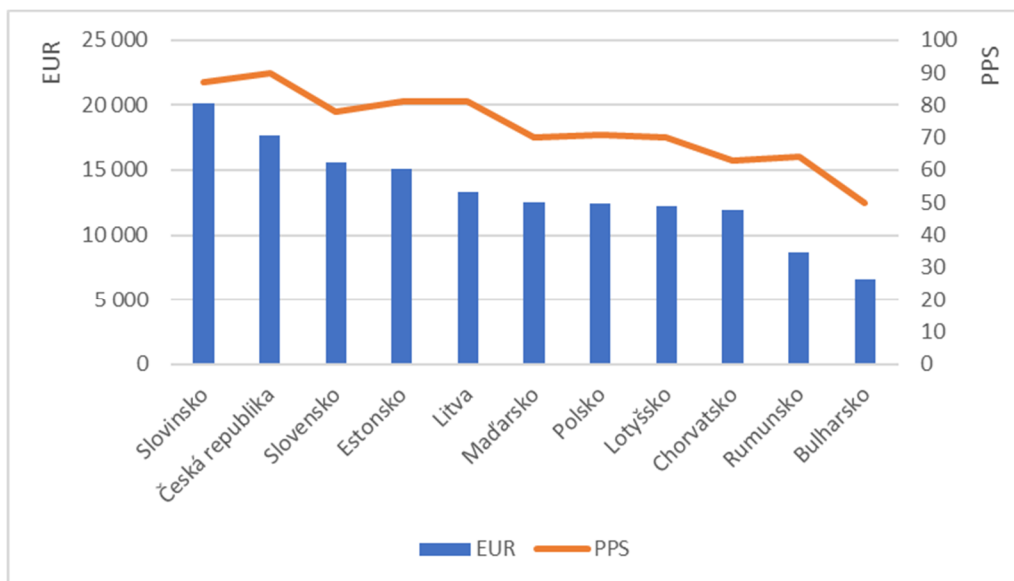

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf č. 17 zobrazuje porovnání výše hodnot ukazatele HDP na obyvatele v EUR i PPS. Hodnota ukazatele v ČR je v grafu vyznačena zeleně. V rámci porovnání hodnoty ukazatele v ČR v eurech a PPS je vidět určitý rozdíl. Hodnota HDP na obyvatele ČR v PPS je vyšší než hodnota HDP na obyvatele ČR v EUR.

V porovnání s postkomunistickými zeměmi Evropy má Česká republika nejvyšší hodnotu ukazatele v PPS a druhou nejvyšší hodnotu ukazatele v EUR. Porovnání je zobrazeno v grafu č. 18.

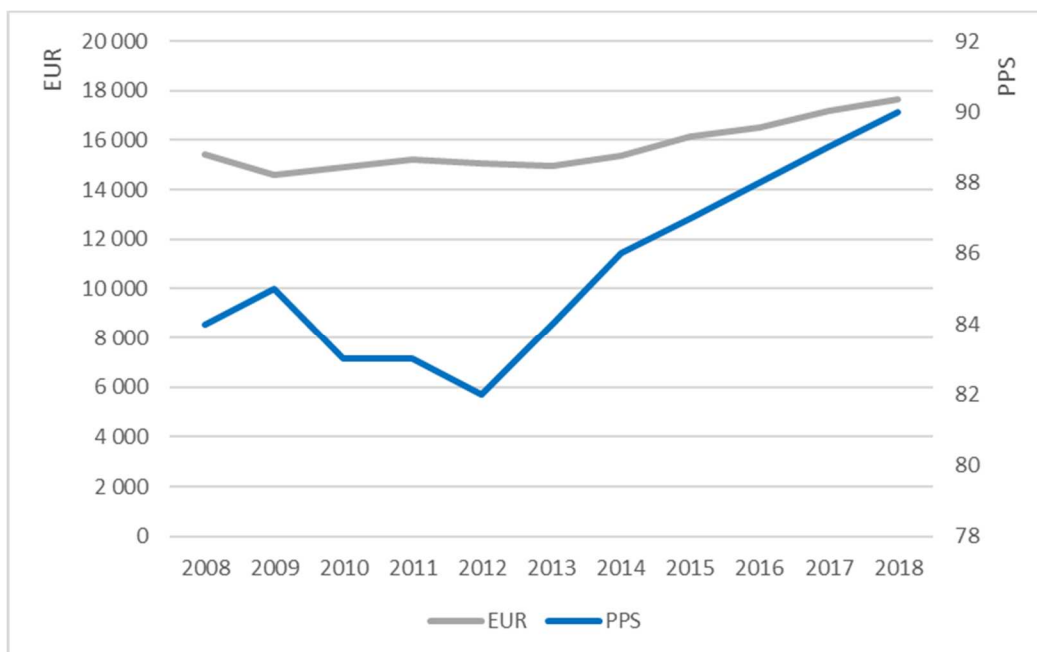
Graf č. 18 Porovnání hodnoty HDP na obyvatele v postkomunistických zemích

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Vývoj ukazatele HDP na obyvatele v ČR v jednotlivých měnách byl již popsán výše. Graf č. 19 zobrazuje rozdíl mezi vývojem HDP na obyvatele ČR v EUR a PPS.

Graf č. 19 Porovnání vývoje HDP na obyvatele ČR 2008-2018 v EUR a PPS

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Ukazatel v eurech má hladší průběh než ukazatel v PPS. Ukazatel v obou měnách má ve sledovaném období převážně rostoucí trend. Ovšem u ukazatele v PPS došlo k většímu propadu než v EUR. Ukazatel má v každé měně rozdílný průběh, protože ukazatel v PPS je na rozdíl od ukazatele v EUR upraven tak, aby cenová hladina byla srovnatelná s ostatními státy. Ukazatel v EUR je přepočten směnným kurzem, který je ovlivňován nabídkou a poptávkou a může být podhodnocen nebo nadhodnocen.

5 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo srovnání ekonomické výkonnosti členských zemí Evropské unie podle vybraného aspektu. Vybraným aspektem pro srovnání ekonomické výkonnosti v této práci je makroekonomický ukazatel HDP, resp. HDP na obyvatele.

Ukazatel HDP je mnohými autory popisován jako nejpoužívanější a nejsouhrnnější ukazatel ekonomické výkonnosti a životní úrovně. Lze jej měřit třemi různými, avšak ekvivalentními způsoby.

Ukazatel HDP na obyvatele je odvozený od původního ukazatele HDP. Eurostatem je sledován ve dvou společných měnách, v EUR a PPS. Počítá se jako poměr změřeného HDP v daném státě k průměrné populaci v konkrétním roce.

Za jeden z podpůrných cílů byla zvolena komparace výše HDP na obyvatele v roce 2018. Při analýze hodnot ukazatele byl zjištěn určitý rozdíl mezi západními, severními a ostatními členskými státy Evropské unie. Západní a severní státy se nacházejí nad průměrem EU-28. Lehce pod průměrem se nacházejí státy jižní Evropy, výjimku tvoří pouze Chorvatsko a Bulharsko, které se nacházejí na nejnižších pozicích. Pod průměrem se nacházejí státy střední a východní Evropy.

Za další podpůrný cíl byla zvolena komparace vývoje ukazatele mezi roky 2008-2018. Výsledky analýzy vývoje ukazatele v EUR a PPS se od sebe liší.

Výsledky analýzy ukazatele v EUR: sledované období začíná celosvětovou ekonomickou krizí, která zasáhla více či méně všechny státy EU. Nejhlubší propad ekonomiky postihnul Estonsko, Litvu a Lotyšsko. Jedinou zemí, která dokonce zaznamenala v tomto období růst bylo Polsko. V dalších letech zaznamenala většina zemí ve sledovaném období nárůst hodnoty ukazatele. Výjimku tvoří Řecko, Itálie, Kypr a Finsko, u těchto států byl zaznamenán pokles hodnoty ukazatele.

Výsledky analýzy ukazatele v PPS: v období celosvětové krize nezaznamenaly propad všechny státy. Nejhlubší propad ekonomiky postihnul pobaltské země, stejně jako u vývoje ukazatele v EUR. Růst v období krize zaznamenalo oproti vývoji ukazatele v EUR více zemí. V dalších letech polovina členských zemí EU zaznamenala nárůst hodnoty ukazatele, hodnota ukazatelů v Belgii a Chorvatsku se vrátila na původní úroveň a zbytek států zaznamenal pokles hodnoty ukazatele.

Pro sestavení pořadí členských států z vývoje ukazatele za 10 let byl vypočten průměrný meziroční růst za celé sledované období. Největší průměrný meziroční růst ve sledovaném období vykazuje Irsko. Po něm následují státy střední a východní Evropy, mezi nimi se nachází také dva státy jižní Evropy, a to Malta a Bulharsko. Nižší průměrný meziroční růst vykazují státy západní, severní a jižní Evropy.

Z každé komparativní analýzy bylo určeno pořadí jednotlivých členských států. Z těchto hodnot bylo průměrem stanoveno finální pořadí.

Nejvíce ekonomicky výkonnou členskou zemí Evropské unie podle výsledného pořadí je Irsko. Irsko dosahovalo už na začátku období vyšší hodnoty ukazatele, a protože ve sledovaném období zaznamenalo největší nárůst hodnoty ukazatele HDP na obyvatele, není divu, že ve výsledném pořadí obsadilo první místo.

Na druhém místě se umístila Malta. I přestože v komparaci výše HDP na obyvatele se Malta řadila do skupiny pod průměrem EU-28, její nárůst ve sledovaném období byl vysoký, a proto v celkovém žebříčku obsadila druhé místo.

Na třetím místě se umístilo Dánsko. Dále následovalo Německo, Lucembursko, Rakousko, Švédsko a Belgie. Tyto státy, které v rámci komparace hodnot HDP na obyvatele patří do skupiny nad průměrem EU-28 mají ve sledovaném roce mírnější nárůsty, případně poklesy, i přesto si, ale udržují svoje vedoucí pozice.

Litva a Polsko dosahují ve sledovaném období vyššího růstu, obdobně jako Malta, začínají ovšem s nižšími hodnotami HDP na obyvatele než Malta, proto ve výsledném pořadí obsazují deváté a desáté místo.

Dále následuje Nizozemsko, které má ve sledovaném období podobný vývoj jako ostatní státy ve skupině nad průměrem EU-28. Další v pořadí je Estonsko díky vyššímu průměrnému meziročnímu růstu.

Na 13. místě ve výsledném pořadí států se umístila Česká republika. Přestože se ČR po celé sledované období pohybuje pod průměrem EU-28, díky rychlejšímu meziročnímu růstu si v rámci srovnání členských států EU polepšila. V rámci srovnání

postkomunistických zemí Evropy má ČR nejvyšší hodnotu ukazatele HDP na obyvatele v PPS a druhou nejvyšší hodnotu ukazatele v EUR. Co se týče vývoje ukazatele, měla křivka České republiky ve sledovaném období převážně rostoucí trend, a to v obou měnách. Hodnota ukazatele v EUR vzrostla o 2 210 €, hodnota ukazatele v PPS vzrostla za sledované období z 84 PPS na 90 PPS.

Dále následovala Francie, Slovensko a Velká Británie. Tyto státy nezaznamenaly ve sledovaném období výraznější nárůsty ani poklesy. Rumunsko dosahuje sice v komparaci výše HDP na obyvatele druhé nejnižší hodnoty, ale za sledované období zaznamenalo vyšší růst, proto se ve výsledném pořadí umístilo na sedmnáctém místě. Lotyšsko má obdobný vývoj jako Rumunsko.

Finsko naopak dosahuje v komparaci výše HDP na obyvatele vyšších hodnot, ale díky výraznému poklesu za sledované období se ve výsledném pořadí umístilo na devatenáctém místě. Následují Maďarsko a Slovinsko, tyto dva státy nezaznamenaly výrazný nárůst ani pokles.

Na dvacátém druhém místě se umístilo Bulharsko, z podobných důvodů jako Rumunsko není ve výsledném pořadí poslední. Následuje Španělsko a Itálie, které obsadily nízké příčky kvůli zápornému průměrnému meziročnímu růstu ukazatele v PPS. Na dvacátém pátém místě se umístilo Portugalsko. Kypr obsadil dvacáté šesté místo z podobných důvodů jako Itálie. Předposlední místo ve výsledném pořadí obsadilo Chorvatsko. Na posledním místě se díky největšímu poklesu hodnoty ukazatele HDP na obyvatele umístilo Řecko.

6 Použité zdroje

6.1 Bibliografické zdroje

BRČÁK, Josef, SEKERKA Bohuslav, STARÁ Dana. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3.

CONWAY, Edmund. *Ekonomie: 50 myšlenek, které musíte znát*. Praha: Slovart, 2013. 208 s. ISBN 978-80-7391-752-4.

FISCHER, Jan. Problémy měření HDP. *Měříme správně HDP?: sborník textů*. 1. vydání. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2005. 11-20 s. ISBN 80-86547-42-6.

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 2. akt. vydání. Praha: Grada Publishing, 2013. 342 s. ISBN 978-80-247-4386-8.

KADERÁBKOVÁ, Anna. *Základy ekonomické analýzy: růst, konkurenceschopnost, rovnováha*. Praha: Linde, 2003. 175 s. ISBN 80-861-3136-X.

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. 424 s. ISBN 80-717-9764-2.

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 4. akt. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 704 s. ISBN 978-80-7179-891-0.

HRONOVÁ, Stanislava. *Národní účetnictví: nástroj popisu globální ekonomiky*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie, 2009. 352 s. ISBN 978-80-7400-153-6.

MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. 1. vydání Praha: Grada, 1999. 768 s. ISBN 80-7169-891-1.

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: Základní kurz*. 3. akt. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2010. ISBN 978-80-86730-21-9

STUTELY, Richard. *Průvodce ekonomickými ukazateli: Jak porozumět ekonomii*. 1. vydání. Praha: Scientia, 2002. 247 s. ISBN: 80-7183-278-2.

6.2 Internetové zdroje

ANGHELACHE, Constantin, ANGHEL, Madalina Gabriela. *Econometric methods and models used in the analysis of the factorial influence of the gross domestic product growth*. [online]. Network Intelligence Studies. (PDF) [2019-11-23]. Dostupné z www: http://seaopenresearch.eu/Journals/articles/NIS_9_8.pdf

EUROSTAT. *Compilation of European annual and quarterly accounts including flash estimates*. [online]. [cit. 2019-11-23]. Dostupné z www: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/24987/725066/Estimating_GDP_flashes.pdf

EUROSTAT. *Eurostat-OECD Methodological Manual on Purchasing Power Parities*. [online]. [cit. 2019-11-23]. Dostupné z www: <https://www.oecd.org/sdd/prices-ppp/PPP%20manual%20revised%202012.pdf>

EUROSTAT. *Národní účty a HDP*. [online]. [cit 2019-11-24]. Dostupné z www: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=National_accounts_and_GDP%2Fcs&fbclid=IwAR0WkRFzXSiEfpAVUpEhl0Er2fKshl04kYe96DHTnQOCEIDtTAKWuevKcZ0#Produktivita_pr.C3.A1ce

EUROSTAT. *Purchasing power adjusted GDP per capita*. [online]. [cit. 2019-11-24]. Dostupné z www: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/sdg_10_10

EUROSTAT. *Real GDP per capita*. [online]. [cit. 2019-11-24]. Dostupné z www: https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=sdg_08_10

EUROSTAT. *GDP per capita in PPS*. [online]. [cit. 2019-11-25]. Dostupné z www: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tec00114>

HINDLS, Richard; HRONOVÁ, Stanislava. *Odráz ekonomického vývoje vybraných zemí ve struktuře výdajů na konečnou spotřebu*. [online]. Politická ekonomie. (PDF) [cit. 2019-11-25]. Dostupný z www: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=855.pdf>

KLACEK, Jan. *K otázkám měření ekonomické výkonnosti a sociálního pokroku* [online]. Centrum ekonomických studií Vysoké školy ekonomie a managementu, o.p.s. (PDF) Dostupný z www: https://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/ekonomicke_listy/gf_Ekonomicke%20listy_02_2011.pdf

Mendelova univerzita v Brně. *Základní metodické nástroje finanční analýzy* [online].
[cit. 2020-01-26] Dostupný z www: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=76

NEČADOVÁ, Marta. *Je HDP vhodným ukazatelem ekonomické výkonnosti a sociálního pokroku v podmínkách globalizace?* [online]. ACTA OECONOMICA PRAGENSIA 5/2012, Vědecký časopis vysoké školy ekonomické v Praze. (PDF) [cit. 2019-10-26]. Dostupný z www: <http://www.vse.cz/aop/abstrakt.php3?IDcl=377>

OSHUNGADE, Stephen Ayodele. *The Relationship between Gross Domestic Product (GDP), Inflation, Import and Export from a Statistical Point of View*. [online]. University of Sussex. (PDF) [cit. 2019-11-23]. Dostupný z www: <http://sro.sussex.ac.uk/id/eprint/52579/1/Oshungade%2C Stephen Ayodele.pdf>

SPĚVÁČEK, Vojtěch. *Mezinárodní srovnávací program 2005* [online]. Centrum ekonomických studií VŠEM. (PDF) [cit. 2019-10-26]. Dostupný z www: https://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/bulletin/gf_bulletin0408.pdf

VINTROVÁ, Růžena. O aktuálních ekonomických problémech (Vybrané WP). *Co nezahrnuje HDP: Alternativní charakteristiky reálné konvergence nových členských zemí EU* [online]. Centrum ekonomických studií VŠEM. (PDF) [cit. 2019-10-30]. Dostupný z www: https://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/monografie/gf_CES%20VSEM%20o%20aktuálních%20ekonomických%20problemech.pdf

VINTROVÁ, Růžena. *Interpretační omezení HDP a alternativní ukazatele* [online]. Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky. (PDF) [cit. 2019-11-16]. Dostupný z www: <https://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/papers/17Vintrova.pdf>